

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Konsenzuální vyřízení trestních věcí

Diplomová práce

Tereza Kajáková

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza KAJÁKOVÁ**
Osobní číslo: **R20M0164P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Konsenzuální způsoby vyřízení trestních věcí**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

Osnova:

1. Úvod
2. Odklony v trestním řízení
3. Dohoda o vině a trestu
4. Prohlášení viny
5. Prohlášení skutečností za nesporné
6. Srovnání institutů a jejich využití v praxi
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3.
- SOTOLÁŘ, Alexander, František PÚRY a Pavel ŠÁMAL. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7.
- ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-30-4.
- CHMELÍK, J., STOČESOVÁ, S. In: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-488-6.
- TIBITANZLOVÁ, Alena. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-319-3.
- Zákon č. 141/1961Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Zákon č. 333/2020. Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **27. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Konsenzuální způsoby vyřízení trestních věcí* zpracovala zcela samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne 31. března 2024

Tereza Kajáková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D., za jeho odborné a velmi vstřícné vedení, a cenné rady při vedení mé diplomové práce. Velké poděkování patří rovněž mé rodině a příteli, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	1
ÚVOD	2
1 ODKLONY V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	5
1.1 Pojem odklonu	5
1.2 Klasifikace odklonů.....	7
1.2.1 Odsuzující a neodsuzující odklony.....	7
1.2.2 Odklony <i>stricto sensu</i> a odklony <i>largo sensu</i>	8
1.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání	8
1.3.1 Základní charakteristika	8
1.3.2 Podmínky aplikace podle ustanovení § 307 odst. 1	9
1.3.3 Podmínky aplikace podle ustanovení § 307 odst. 2	13
1.3.4 Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání	14
1.3.5 Osvědčení ve zkušební době	15
1.4 Narovnání.....	16
1.4.1 Základní charakteristika	16
1.4.2 Podmínky aplikace	18
1.4.3 Řízení o narovnání.....	21
1.5 Trestní příkaz.....	22
1.5.1 Základní charakteristika	22
1.5.2 Podmínky aplikace	23
1.5.3 Rozhodnutí samosoudce o trestním příkazu.....	23
2 DOHODA O VINĚ A TRESTU.....	26
2.1 Podmínky aplikace	27
2.1.1 Okruh trestných činů a přípustnost.....	27
2.1.2 Konsenzus	27
2.1.3 Prohlášení obviněného o spáchání stíhaného skutku	27
2.1.4 Skutková zjištění	28

2.2	Role obhájce při sjednávání dohody	28
2.3	Doručení obžaloby	29
2.4	Řízení o dohodě o vině a trestu.....	29
2.4.1	Předběžné projednání obžaloby.....	29
2.4.2	První fáze – sjednávání dohody.....	30
2.5	Dohoda o vině a trestu po přednesení obžaloby	31
2.5.1	Druhá fáze – řízení před soudem.....	32
3	PROHLÁŠENÍ VINY	36
3.1	Podmínky aplikace	36
3.2	Prohlášení viny v hlavním líčení	37
4	PROHLÁŠENÍ SKUTEČNOSTÍ ZA NESPORNÉ	39
5	SROVNÁNÍ INSTITUTŮ A JEJICH VYUŽITÍ V PRAXI	41
5.1	Vliv na trestní řízení.....	41
5.2	Společné znaky a rozdíly.....	43
5.2.1	Podmíněné zastavení trestního stíhání x narovnání	43
5.2.2	Trestní příkaz x dohoda o vině a trestu	46
5.2.3	Prohlášení viny x prohlášení skutečností za nesporné	46
5.2.4	Prohlášení viny a skutečností za nesporné x dohoda o vině a trestu.....	47
5.3	Obviněný	47
5.3.1	Podmíněné zastavení trestního stíhání	49
5.3.2	Narovnání	50
5.3.3	Trestní příkaz.....	50
5.3.4	Dohoda o vině a trestu.....	51
5.4	Poškozený	52
5.4.1	Podmíněné zastavení trestního stíhání	52
5.4.2	Narovnání	53
5.4.3	Trestní příkaz.....	53

5.4.4	Dohoda o vině a trestu.....	54
5.5	Statistické údaje.....	56
5.5.1	Trestní příkaz.....	58
5.5.2	Podmíněné zastavení trestního stíhání	58
5.5.3	Narovnání	59
5.5.4	Dohoda o vině a trestu.....	60
	ZÁVĚR.....	63
	RESUMÉ.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
	SEZNAM TABULEK.....	70
	SEZNAM GRAFŮ.....	70

Seznam použitých zkratk

TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
PMS	Probační a mediační služba
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Úvod

Předkládaná diplomová práce je zaměřena na konsenzuální způsoby vyřízení trestních věcí, které představují takové postupy v řízení, jenž jsou alternativou oproti standardnímu průběhu trestního řízení. Podstata těchto procesních trestních alternativ spočívá v tom, že v sobě obsahují prvek konsenzu. Tento prvek představuje souhlasné vyjádření subjektů trestního řízení, u nichž se vyžaduje určitá míra participace na trestním řízení.

Mezi konsenzuální způsoby trestních věcí, na které klade tato práce důraz, patří podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, trestní příkaz, dohoda o vině a trestu, prohlášení viny a prohlášení skutečností za nesporné.

Přestože byl první odklon zaveden do trestního řádu před více než 30 lety, jsou odklony aktuálním tématem, jelikož v průběhu let dochází k implementování dalších odklonů do trestního řádu a k jejich průběžnému novelizování. Příkladem jest institut dohody o vině a trestu, jenž byl do českého trestního práva zaveden novelou trestní řádu dle zákona č. 193/2012 Sb., jedná se tedy poměrně o novou záležitost. Novela trestního řádu podle zákona č. 193/2012 Sb., s účinností ode dne 1. 9. 2012 sice zavedla dohodu o vině a trestu, avšak nebyla příliš využívána, jelikož mohla být sjednána jen v přípravném řízení. Mnohem větší reálný dopad měla novela provedená zákonem č. 333/2020 Sb., účinná od 1. 10. 2020, kterou se v této práci také zabývám, jelikož zakotvila institut prohlášení viny a institut prohlášení skutečností za nesporné, o kterých tato práce pojednává.

Cílem této práce je poskytnout ucelený přehled jednotlivých druhů odklonů, institut prohlášení viny a prohlášení skutečností za nesporné, dále je mým záměrem srovnání jednotlivých institutů a zhodnocení jejich fungování v praxi na základě poznatků zjištěných v rámci zpracování statistických údajů.

Práce je strukturována do pěti hlavních kapitol, které se dále členění na podkapitoly a dílčí podkapitoly.

První kapitola je věnována teoretickému vymezení pojmu odklonu a následnému představení konkrétních typů odklonů. Nejdříve se pokusím o vysvětlení pojmu odklonu, přestože se jedná o pojem mnohovýznamový. Následně nastíním důvody, které vedly zákonodárce k implementaci odklonů do trestního řádu a stručně představím koncept restorativní justice. V neposlední řadě se zabývám jejich klasifikací. V další části první kapitoly je postupně věnována pozornost na jednotlivé odklony, a to na podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a trestní příkaz. Každý institut podrobně popisuji – zaměřuji se na jejich

základní charakteristiku, podmínky aplikace a postup orgánů činných v trestním řízení při jejich aplikaci.

Ve druhé kapitole se zaměřuji na institut dohody o vině a trestu. Jak už ze samotného názvu vyplývá, dohoda o vině a trestu v sobě zahrnuje prvek konsenzu, jehož dosažení je základním předpokladem pro sjednání dohody mezi státním zástupcem a obviněným. Svým charakterem je typickým zástupcem konsenzuálních způsobů vyřízení trestních věcí. Obsahem kapitoly jsou podmínky, které jsou pro sjednávání dohody nezbytné. V závěru kapitoly rozebírám fáze řízení dohody a o vině a trestu.

Třetí kapitola pojednává o institutu prohlášení viny, které je v této podobě poměrně novou záležitostí. Prohlášení spočívá v dobrovolném prohlášení obviněného, že je vinný spácháním skutku nebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku. Tato kapitola se zaměřuje na podmínky aplikace prohlášení viny a učinění prohlášení viny v rámci hlavního líčení.

Předmětem čtvrté kapitoly je institut prohlášení skutečností za nesporné, jež představuje oprávnění státního zástupce a obviněného, aby označili skutečnosti, které považují za nesporné, tedy takové skutečnosti, které není potřeba v rámci řízení dokazovat.

Standardní délka trestního řízení s sebou nese řadu negativních sociálních a finančních důsledků pro obviněného i poškozeného a oslabuje naplnění samotného účelu trestního řízení. Z tohoto důvodu se v poslední kapitole věnuji odklonům a jejich vlivům na řízení jako takové. Zkoumám jejich vlivy na účelnost, hospodárnost, efektivnost a rychlost řízení. V další části se věnuji komparaci jednotlivých odklonů, především se zaměřuji na podmínky jejich aplikaci. Součástí této kapitoly je pojednání o vlivu jednotlivých institutů na poškozeného a obviněného. Z pohledu obviněného se zaměřuji na oblasti trestání, resocializace a finančního dopadu. U poškozeného zjišťuji jeho vliv na řízení, dále jakým způsobem mohou být jeho nároky na náhradu škody uspokojeny a nakonec se zabývám ochranou poškozeného před opětovným prožitím události – ochrana fyzického a psychického zdraví. V závěru kapitoly zhodnocuji fungování odklonů v minulých letech v praxi, a to na základě zpracovaných statistických dat poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti.

Při tvorbě této práce byla využita metoda popisná, analytická a při srovnání jednotlivých druhů odklonů metoda komparativní. Diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 31.3.2024.

1 Odklony v trestním řízení

1.1 Pojem odklonu

Odklony v trestním řízení neboli alternativní způsoby řešení trestních věcí. V širším smyslu se jedná o alternativu standardního trestního řízení. V užším slova smyslu charakterizujeme pojem odklonu jako odchýlení se od typického průběhu trestního procesu, které nedospěje do svého obvyklého konce (tj. do vynesení odsuzujícího rozsudku, k uložení klasické trestní sankce), dojde k „odklonění” se z klasického způsobu vyřízení věci a věc se vyřídí jinak. Odklon v trestním řízení se řadí mezi procesní trestní alternativy.¹

Pojem odklonu není v české právní upravě nijak legálně definován. Naproti tomu v odborné literatuře nalezneme nespočet definicí, avšak jejich způsoby definování se výrazně liší. Samotný pojem odklonu je mnohovýznamový.²

Šámal ve svém komentáři k trestnímu řádu uvádí, že „*odklon v trestním řízení (angl. i franc. „diversion“)* umožňuje odchýlení od běžného průběhu řízení, a to buď k určitému zkrácenému či sumárnímu řízení („*summary proceedings*“), nejčastěji za využití trestního příkazu či schválení dohody o vině a trestu, anebo k vyřízení státním zástupcem či soudem, jenž nedospěje k vyslovení viny, a tím k uložení klasické trestní sankce (např. různé formy podmíněného zastavení trestního stíhání, odstoupení od trestního stíhání a narovnání), anebo dokonce k mimosoudnímu vyřízení věci v rámci jiného typu řízení (např. ve správním řízení).“³

Podle Sotoláře charakterizujeme odklony jako specifické postupy využívané alternativně oproti standardnímu trestnímu řízení a jedná se o zvláštní formy reakce na trestnou činnost představující alternativu k tradičnímu trestu odnětí svobody.⁴

Důvody zavádění alternativních způsobů řešení trestních věcí do českého právního řádu je třeba hledat v oblasti trestní politiky, která je vlastní každému státu a která reaguje na měnící se politické, hospodářské a společenské poměry.⁵ Na našem území dochází v 90. letech 20 století k zásadním politickým, společenským

---

¹ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 24.

² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 735.

³ ŠÁMAL, P. GRIVNA, T. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3475.

⁴ SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PŮRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 3.

⁵ OSMANČÍK, O. a kol. *K problematice alternativních trestů a opatření*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, s. 20.

a hospodářským změnám, jenž doprovází prudký nárůst kriminality, jejímž důsledkem docházelo k zahlcení orgánů činných v trestním řízení spojeným s neúnosným prodlužováním trestního řízení a v konečném důsledku k vyčerpání kapacity věznic.

V návaznosti na to začal narůstat požadavek na změnu trestní politiky státu. Jelikož doposud dominantní druh trestu, a to nepodmíněný trest odnětí svobody, abstentuje preventivní a resocializační efektivitou, vyústěním se stává vytržení odsouzeného ze sociálního prostředí následkem čehož dochází k přetrhání sociálních vazeb. Jeho primární funkcí je tedy potrestání pachatele.

Začíná se formovat nový přístup - k řešení trestních věcí je potřeba přistupovat individuálně s využitím alternativních opatření místo prostého odsouzení pachatele. Tradiční retributivní přístup spočívá v narušení vztahu mezi pachatelem a státem, kdy primární obětí trestného činu je stát a veškeré prostředky jsou soustředovány na jeho ochranu před pachateli ohrožujícími veřejný zájem. Retributivní justice se jeví jako nedostatečné řešení a v úvahu přichází její posun k justici restorativní.

Odklony jsou jedním z projevů restorativní justice. Ta se zaměřuje na poškození jedné osoby jinou osobou, tedy pohlíží na trestný čin jako na konflikt mezi pachatelem a obětí trestného činu, nikoliv pouze jako na porušení veřejného zájmu. Stíhaný trestný čin je posuzován jako projev určitého sociálního konfliktu mezi nimi.⁶ Koncepce systému restorativní justice vychází ze snahy po obnovení trestným činem narušeného nebo ohroženého systému chráněných hodnot a sociálních vztahů. Tedy k uplatnění odklonů dochází především v případech, kdy má trestný čin povahu určitého sporu mezi obviněným a poškozeným, slouží k usmíření mezi nimi a oba mají možnost aktivního působení v rámci trestního řízení.⁷ Odstranění konfliktního stavu mezi nimi spočívá v jejich participaci a kooperaci. K použití odklonů by mělo docházet především v případech, ve kterých je zjevné, že budou lépe působit na nápravu pachatele a jeho resocializaci.

Odklony mají význam především z pohledu vytváření podmínek pro urychlení, zjednodušení, zhospodárnění trestního řízení. Smyslem odklonů je snaha o zkrácení délky trestního řízení, které je mnohdy pro orgány činné v trestním

---

⁶ SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PÚRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 9.

⁷ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 410.

řízení, obviněného, poškozeného a svědky neúměrně zdlouhavé. O jejich aplikaci nemusí být rozhodnuto pouze soudem, toto právo má i státní zástupce.

1.2 Klasifikace odklonů

1.2.1 Odsuzující a neodsuzující odklony

Podle Zůbka jsou odklony klasifikovány následovně.

Odsuzující odklony jsou takové odklony, jenž v sobě zahrnují trestní odpovědnost pachatele za spáchaný trestný čin. Jedná se o rozhodnutí, které má povahu odsuzujícího odklonu. Základním účelem odsuzujících odklonů je zvláštní způsob vyřízení věci v trestním řízení, kde je soudu umožněno nekonat hlavní líčení a namísto toho v řízení postupovat a rozhodnout jednodušším způsobem.⁸ Obviněný je motivován, aby akceptoval tuto výrazně jednodušší činnost výměnou za mírnější trest nebo pro něho méně zatěžujícím způsobem projednání deliktu.⁹ Mezi odsuzující odklony se řadí trestní příkaz a institut dohody o vině a trestu.

Neodsuzující odklony chápeme jako odklony, které podmíněně či nepodmíněně vylučují trestní odpovědnost pachatele za spáchaný trestný čin. Takové odklony jsou prostředkem k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřízení věci, kde není z hlediska účelu trestu nezbytné potrestání pachatele. Proto se takové případy obejdou bez zjištění viny a uložení tomu odpovídajícího trestu, není účelné konat hlavní líčení a soudu je ponechána možnost věc vyřídit i bez toho, že by obviněný vůbec stanul před soudem.¹⁰ Neodsuzující odklony jako procesní alternativy jsou projevem odklonění se od nahlížení na sankci jako na výlučný prostředek ochrany před kriminalitou.¹¹ Prostředkem k dosažení účelu neodsuzujícího odklonu je motivace pachatele k tomu, aby projevil snahu o nápravu následků svého činu, přičemž náprava takových následků může vést i k nápravě samotného pachatele. Mezi neodsuzující odklony spadá podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, podmíněně odložení podání návrhu na potrestání.

---

⁸ ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 43.

⁹ *Ibidem*, s. 43.

¹⁰ *Ibidem*, s. 105.

¹¹ ŽATECKÁ, E. HRUŠKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. In: *Dny práva 2012 - sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 1641.

1.2.2 Odklony *stricto sensu* a odklony *largo sensu*

Provazník klasifikuje odklony v širším pojetí jako *largo sensu*, a v užším pojetí *stricto sensu*.¹² Jejich odlišení spatřuje v charakteristických znacích.

Odklony *largo sensu* definují následující pojmové znaky. Představují jakoukoliv odchylku na standardního průběhu trestního řízení, které může skončit i vyslovením viny a uložením trestu. Jejich účelem je zrychlení a zjednodušení alespoň v některé fázi trestního řízení. Pojmovým znakem je nenárokovost jejich aplikace, tedy obviněný nemá právní nárok na vyřízení věci způsobem odklonu. Specifikem těchto odklonů je nutnost aktivní participace stran.

Mezi odklony *largo sensu* řadíme trestní příkaz a dohodu o vině a trestu.

V odklonech *stricto sensu* se projevují principy restorativní justice, a to především v jejich zvýšeném důrazu na potřeby poškozeného, který má možnost aktivního zapojení se, a dále ve svém výchovném působení na osobu vůči níž se řízení vede. Hlavním účelem je náprava konfliktu mezi pachatelem a obětí trestného činu, kdy se pachatel aktivně podílí na odčinění způsobených následků. Tyto odklony se uplatňují v případech méně závažných trestných činů a jejich aplikací nedojde k vyslovení viny a uložení trestu. Do této kategorie patří podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání.

1.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání

1.3.1 Základní charakteristika

Institut podmíněného zastavení trestního stíhání je historicky prvním odklonem, který byl inkorporován do trestního řádu, a to novelou č. 292/1993 Sb., v důsledku přejímání konceptu restorativní justice. Institut podmíněného zastavení trestního stíhání tedy představuje procesní nástroj, který má tendenci regulovat méně závažné kriminální jednání a dává justici možnost postupovat v těchto případech efektivněji.¹³ Jeho právní úpravu nalezneme v ustanoveních § 307 a § 308 TrŘ.

Podmíněné zastavení trestního stíhání lze charakterizovat jako rozhodnutí prozatímní povahy, se stanovením zkušební doby, vázané na splnění určitých

---

¹² PROVAZNÍK, J. *Odklony v českém trestním řízení - úvahy před možnou rekonstrukcí*. In: *Trestněprávní revue*, 2016, roč. 15, č. 4, s. 80.

¹³ LICHNOVSKÝ, V. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekonstrukcí trestního řádu. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 137.

podmínek a povinností uložených obviněnému.¹⁴ Jedná se o specifickou formu trestněprávní reakce na spáchaný trestný čin využívanou v situacích, kdy není nutné k naplnění účelu zákona uložení trestu, avšak je namístě stanovit zkušební dobu v níž lze na obviněného výchovně působit, sledovat jeho chování a kontrolovat vedení řádného způsobu života.

Podstatou tohoto institutu je dočasné odstoupení od trestného postihu obviněného, s vidinou toho, že dojde k definitivnímu zastavení trestního stíhání, bez potrestání obviněného, v případě, že vyhoví zákonem stanoveným podmínkám.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je fakultativní alternativou k potrestání, a proto není na jeho uplatnění nárok.

1.3.2 Podmínky aplikace podle ustanovení § 307 odst. 1

V ustanovení § 307 odst. 1 TrŘ jsou stanoveny obligatorní podmínky, které musí být kumulativně splněny, aby mohl soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání.

1.3.2.1 Řízení o přečinu

Základní podmínka aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání spočívá ve vedení trestního řízení pro přečin. Přečinem se rozumí podle ustanovení § 14 odst. 2 TZ, všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na než TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Do 31.12.2009 bylo možné aplikovat institut podmíněného zastavení trestního stíhání u všech trestných činů, jejichž horní hranice trestní sazby nepřevyšovala pět let. V souvislosti s přijetím trestního zákoníku, zákona č. 41/2009 Sb., došlo od roku 2010 k rozšíření okruhů trestných činů, u kterých je možné trestní stíhání podmíněně zastavit, i na nedbalostní trestné činy, jejichž horní hranice trestní sazby převyšuje pět let. Příkladem takového přečinu je přečin usmrcení z nedbalosti podle ustanovení § 143 TZ.

Rozhodující je právní kvalifikace existující v době rozhodování příslušného orgánu o aplikaci této formy odklonu.

Podmíněně zastavit trestní stíhání je možné i u pokusu přečinu, stejně jako v případě účastenství na něm.¹⁵ Aplikace odklonu je možná i u souběhu trestných

---

¹⁴ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 411.

¹⁵ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. op. cit., s. 111.

činů. U jednočinného souběhu je podmínkou, že žádný ze spáchaných trestných činů nesmí být zločinem. U vícečinného souběhu je potřeba hodnotit podmínky odklonu ve vztahu ke každému jednomu skutku.

1.3.2.2 Souhlas obviněného

Souhlas musí být učiněn způsobem nevzbuzujícím pochybnosti a je potřeba ho odlišit od doznání obviněného. Oba tyto projevy mohou být učiněny v rámci stejného procesního úkonu, ale vzhledem k tomu, že se jedná o samostatné podmínky, které musí být splněny k tomu, aby mohlo být trestní stíhání podmíněně zastaveno, nelze ze splnění jedné podmínky automaticky vyvozovat splnění podmínky druhé.¹⁶ Souhlas může být v praxi spojen zároveň s doznáním obviněného, nicméně učiněný souhlas nenahrazuje doznání obviněného, které je samostatnou podmínkou ve smyslu ustanovení § 307 odst. 1 TrŘ a je nutno zkoumat jej odděleně.¹⁷

Souhlas obviněného je jeho osobním úkonem učiněným jakoukoliv formou, kterou trestní řád připouští pro učinění podání¹⁸, avšak musí být dán způsobem, jenž nevzbuzuje pochybnosti o jeho vážnosti, dobrovolnosti, tedy musí být učiněn jednoznačně, výslovně a nesmí být vynucován. Svým souhlasem se obviněný dobrovolně podvoluje uvedeným omezením anebo povinností vyplývajícím pro něj z rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a současně s tím se vzdává práva na řádný (standardní) průběh trestního procesu.¹⁹

Obviněný má právo vzít svůj dříve učiněný souhlas zpět, a to do doby, než se v řízení o odvolání odebere soud k závěrečné poradě. Obvinění tak učiní s ohledem na jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces na základě čl. 36 a násl. LZPS. Následkem zpětvzetí souhlasu obviněným není splněná zákonná podmínka souhlasu podle ustanovení § 307 odst. 1 TrŘ, proto se věc nemůže rozhodnout podmíněným zastavením trestního stíhání a je nutné pokračovat v trestním stíhání.

Souhlas poškozeného není pro aplikaci odklonu vyžadován. Nesouhlas poškozeného proto není překážkou pro vyřízení věci formou podmíněného zastavení trestního stíhání.

---

¹⁶ SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PÚRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 56-57.

¹⁷ Ibidem, s. 57.

¹⁸ § 59 odst. 1 TrŘ

¹⁹ ŠČERBA, F. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 33.

1.3.2.3 Doznání

Doznání spočívá v potvrzení obviněného o tom, že se dopustil toho, co je mu kladeno za vinu. Doznání se musí vztahovat na celý skutek a musí zahrnovat všechny zákonné znaky stíhaného trestného činu, včetně zavinění v zákonem požadované formě úmyslu nebo nedbalosti. Doznání obviněného musí být vždy úplné a bez výhrad.²⁰ Obsahem doznání musí být všechny skutkové okolnosti, které umožňují učinění závěru o tom, že se obviněný dopustil stíhaného přečinu. Obviněný uvádí rozhodné skutečnosti svědčící o tom, že se skutek stal, a že se ho dopustil právě on. Jestliže obviněný učiní výpověď obsahující popis skutku, jenž zahrnuje okolnosti vylučující protiprávnost činu, tak takovou výpověď nelze považovat za doznání.²¹

Doznání nemusí směřovat ke konkrétní právní kvalifikaci dle zvláštní části TZ, ale musí zahrnovat všechny zákonné znaky skutkové podstaty spáchaného trestného činu. Zákon nevyžaduje, aby obviněný výslovně prohlásil, že je vinen stíhaným činem, tedy aby učinil prohlášení viny přečinem, který je v stíhaném činu spatřován, naopak, plně postačí, že uvede skutečnosti svědčící o tom, že se ho dopustil a že je za něj trestně odpovědný.²² Dle judikatury lze za doznání považovat i výpověď obviněného, ve které dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se trestného činu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že se cítí vinen určitým činem.²³

Oproti souhlasu obviněného jsou na doznání obviněného kladeny vyšší nároky, jelikož doznání musí být doloženo přípustným způsobem a je nutné ho zachytit v protokolu o výpovědi obviněného podle ustanovení § 90 a násl. TrŘ. Nejvyšší soud ČR uvedl, že „nedostatek doznání nelze nahradit souhlasem obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání, neboť jde o dvě samostatné a kumulativně stanovené zákonné podmínky, které musí být plněny zároveň a ze splnění jedné z nich nelze bez dalšího dovozovat i splnění druhé podmínky“²⁴

Doznání obviněného se z procesního hlediska požaduje pro případ, že se bude pokračovat ve standardním trestním řízení. Dochází k upevnění důkazní situace, jelikož může být doznání obviněného použito v dalším řízení jako důkaz,

---

²⁰ TIBITANZLOVÁ, A.: *Odklony v trestním řízení*. Teoretik. Praha: Leges, 2018, s. 115.

²¹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 8. 2003, sp. zn. 10 To 336/2003.

²² SOTOLÁŘ, A. § 307 [Předpoklady podmíněného zastavení trestního stíhání]. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-20]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.8.2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.

minimalizuje rozsah dokazování sporných skutečností, jenž přispívá k zjednodušení a rychlejšímu rozhodnutí ve věci.

1.3.2.4 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení

Povinnost obviněného nahradit škodu nebo vydat bezdůvodné obohacení plní dva základní účely. Jednak jde o projevení postoje obviněného ke spáchanému činu a jeho snahy odstranit škodlivé následky, a dále o znatelné posílení a zlepšení pozice poškozeného, jenž se nemusí svého nároku domáhat náročnou soudní cestou v soudním řízení. Náhrada újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení naplňuje cíl spočívající v odstranění škodlivých následků trestného činu a částečně i narovnání mezi pachatelem a poškozeným.²⁵

Náhrada škody způsobená spáchaným trestným činem je základní formou vypořádání následku tohoto činu. Škoda je majetková újma vyčíslitelná v penězích, zahrnuje jak skutečně vzniklou škodu, tj. to, o co se změnil majetek poškozeného, tak i ušlý zisk, tj. to, o co se mohl pro normálním běhu událostí zvětšit majetek poškozeného.²⁶ Ustanovení § 307 odst. 1 písm. b) TrŘ stanovuje tři způsoby vypořádání nároku náhrady škody. Jedná se o úplné přímé nahrazení škody, uzavření dohody s poškozením o její náhradě či učinění jiných opatření směřující k náhradě škody. Škoda se hradí primárně v penězích. Pokud o to poškozený požádá, je-li to možné a účelné, lze nahradit škodu uvedením v předešlý stav.

Bezodůvodným obohacením se rozumí majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plnění z právního důvodu, který opadl, protiprávní užití cizí hodnoty a plnění, které by za toho, co měl po právu plnit sám, bylo plněno někým jiným.²⁷ Pro vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 307 odst. 1 písm. c) TrŘ platí obdobné tři způsoby jako u náhrady škody.

Podmíněně lze zastavit trestní řízení i bez náhrady škody, a to ve dvou případech. V prvním případě nebyla trestným činem škoda vůbec způsobena, tedy její náhrada by byla bezpředmětná. Ve druhém případě jde o situaci, kdy poškozený náhradu nepožaduje. Poškozený nemůže být k požadování nebo přijetí náhrady škody nijak nucen a jeho neochota takové plnění vyžadovat může být projevena formou dohody s obviněným nebo její náhradu přímo odmítnout.²⁸

²⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 737–738.

²⁶ DRÁŠTÍK, A. *Trestní řád: komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 682.

²⁷ § 2991 odst. 2 OZ

²⁸ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 69.

1.3.2.5 Dostatečnost rozhodnutí

Rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání musí být vzhledem k osobě obviněného s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a okolnostem případu důvodně shledáno jako dostačující. Provádí se hodnocení osoby z pohledu pozitivního i negativního chování ve společnosti. Přihlíží se k věku, chování po spáchaném činu, lítosti, snaze narovnat činem narušené vztahy, míře zavinění. Přičemž všechna kritéria mají být zkoumána jednotlivě i komplexně a mají mít stejnou vypovídající hodnotu.

1.3.3 Podmínky aplikace podle ustanovení § 307 odst. 2

Trestní řád v ustanovení § 307 odst. 2 stanovuje, že v odůvodněných případech se zákonné podmínky aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání rozšíří o závazek obviněného zdržet se určité činnosti během zkušební doby nebo o povinnost složit na účet státního zastupitelství nebo soudu přiměřenou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti, jedná se o tzv. aspirační podmínky. Obě aspirační podmínky spočívají v tom, že obviněný na tomto místě dobrovolně převezme závazek, který svým obsahem a charakterem fakticky představuje zvláštní sankční prvek, jenž odpovídá újmě, která je pachateli trestného činu způsobena standardně prostřednictvím uložení trestu.²⁹ Řešení věci může být podmíněno naplněním pouze jedné nebo obou podmínek.

1.3.3.1 Závazek zdržet se určité činnosti

Podmínkou pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 odst. 2 písm. a) TrŘ je dobrovolný závazek obviněného, že se zdrží určité činnosti během stanovené zkušební doby. Závazek obviněného zdržet se činnosti, v souvislosti s níž se dopustil stíhaného činu, nemá povahu trestněprávní sankce, ale jedná se o jednostranný výslovný slib, který může být učiněn písemně nebo ústně do protokolu, a takovýto slib je směřovaný do budoucna, pro případ, že dojde k podmíněmu zastavení trestního stíhání.³⁰

Činnost, jejíhož výkonu se obviněný v průběhu zkušební doby musí zdržet, musí mít souvislost se spáchaným přečinem, přičemž nepostačuje náhodná souvislost, například přečin byl spáchán při výkonu dané činnosti nebo mu tato

---

²⁹ Ibidem, s. 73.

³⁰ SOTOLÁŘ, A. § 307 [Předpoklady podmíněného zastavení trestního stíhání]. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-20]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

činnost spáchání přečinu usnadnila. Předmětná činnost nemusí být nutně znakem skutkové podstaty přečinu, ale souvislost této činnosti se spáchaným přečinem musí být užší, přímá a bezprostřední.³¹ Činnostmi se rozumí výkon povolání, zaměstnání, funkce, činnosti, ke které je potřeba zvláštní povolení nebo výkon činnosti upravené zvláštním předpisem. V praxi jde nejčastěji o trestné činy spáchané v silniční dopravě, následkem čehož je zdržení se činnosti spočívající v řízení motorových vozidel. Tato praxe eliminuje riziko opakování trestné činnosti obviněného.

1.3.3.2 Závazek složit peněžitou částku

Jedná se o jednostranný, výslovně a dobrovolně učiněný slib či závazek obviněného. Obviněný složí na účet soudu či v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního zákona.³² Jedná se o projev vlastní vůle obviněného, kterým vyjadřuje určitou míru sebereflexe. Výši částky si určuje sám obviněný.

Složená peněžitá částka nesmí být zjevně nepřiměřená závažnosti přečinu. Její přiměřenost se posuzuje podle okolností každého konkrétního případu, z hlediska závažnosti činu, pro který je obviněný stíhán.

Uvedené finanční plnění obviněného přitom představuje specifickou podobu reparace či kompenzace újmy, kterou jeho trestným činem doznal veřejný zájem. Ten je v principu dotčen každým trestným činem, a to v míře odpovídající jeho společenské škodlivosti.³³

1.3.4 Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání

Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání zahrnuje dvě fáze. První fází je samotné rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání, fází druhou zhodnocení chování obviněného ve stanovené zkušební době.

Oprávněný orgán, v přípravném řízení státní zástupce či v řízení před soudem soudce, zkoumá zda jsou splněny předpoklady pro uplatnění tohoto institutu. Orgán rozhoduje z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu obviněného, jeho obhájce či probačního úředníka. Rozhodnutí má formu usnesení. Přestože je jednou z podmínek je důvodné podezření obviněného ze spáchání stíhaného činu,

---

³¹ ŠÁMAL, P. *Trestní řád: komentář*, op. cit., s. 3490.

³² Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

³³ DRÁŠTÍK, A. *Trestní řád: komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 697.

není rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhodnutím o jeho vině, takže ve smyslu zásady presumpce nevinny se na něj hledí jako by nebyl odsouzen.

V rozhodnutí se vždy stanoví délka zkušební doby, jež činí 6 měsíců až 2 roky, v případě aspirační varianty 6 měsíců až 5 let. Délka zkušební by měla být volena podle povahy a závažnosti přečinu či okolností vázaných k osobě obviněného. Čím je jejich význam pro společnost negativnější, tím delší zkušební doba by měla být uložena.³⁴ Zkušební doba počíná běžet právní mocí rozhodnutí. Zkušební doba slouží k tomu, aby se prověřilo, zda je opodstatněná prognóza budoucího řádného chování obviněného, včetně jeho snahy odstranit či napravit škodlivý následek činu.³⁵ Obviněnému je stanovena obligatorní povinnost vést řádný život spočívající v dodržování právních norem, především těch, jejichž porušení TZ sankcionuje.

V průběhu zkušební doby podmíněného zastavení trestního stíhání nemůže dojít k promlčení stíhaného činu, neboť promlčecí doba se po zkušební dobu podmíněného zastavení trestního stíhání staví.³⁶

Obviněný i poškozený mají právo podat proti usnesení stížnost, jenž má odkladný účinek. Stížnost může být podána i státním zástupcem, pokud o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhodl soud.

1.3.5 Osvědčení ve zkušební době

Během zkušební doby má obviněný svým chováním soud či státního zástupce utvrdit v jeho předpokladu vyjádřeném samotnou aplikací odklonu, totiž že je schopen vést život a přitom zachovávat běžné společenské normy (vést řádný život) a rovněž se adekvátně vypořádat s následky trestněprávního jednání.³⁷ Je na obviněném, aby ukázal, že je schopen vyvarovat se páčání trestních deliktů a vést řádný život.

Kontrola je svěřena tomu orgánu, který podmínku dohledu nad obviněným stanovil. Kontrolující orgán zaměřuje svou pozornost na povinnost, omezení a

---

³⁴ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 139.

³⁵ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 1079.

³⁶ FENYK, J. CÍSAŘOVÁ, D. GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 799.

³⁷ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 144.

závazky obviněného, zhodnotí jakým způsobem vedl obviněný v průběhu zkušební doby život, a zda dostal požadavku řádného života podle ustanovení § 308 TrŘ.

Po skončení zkušební doby je povinností příslušného orgánu rozhodnout o tom, že se obviněný ve zkušební době osvědčil, a *de iure* tím definitivně trestní řízení ukončit, nebo o tom, že se v řízení proti obviněnému bude pokračovat.³⁸ Právní mocí rozhodnutí o osvědčení nastávají účinky definitivního zastavení trestního stíhání spojené s překážkou *rei iudicatae*.

Pokud příslušný orgán do jednoho roku od uplynutí zkušební doby neučiní žádné rozhodnutí, přestože obviněný na tom nenese žádnou vinu, nastane fikce, že se obviněný ve zkušební době osvědčil. Nastávají stejné účinky jako u pravomocného rozhodnutí o tom, že se obviněný osvědčil.

Oprávněný orgán může ponechat podmíněné zastavení v platnosti, a to za současného prodloužení zkušební doby až o jeden rok s tím, že takto prodloužená zkušební doba nesmí přesáhnout maximální možnou délku pěti let. Přičemž povinnost nahradit způsobenou škodu, vydat bezdůvodné obohacení a jiná povinnost, k jejímuž splnění se obviněný zavázal, i další uložená omezení trvají i v průběhu prodloužené zkušební doby.

Proti rozhodnutí o osvědčení obviněného nebo rozhodnutí o neosvědčení spojené s pokračováním v trestním stíhání může podat stížnost stejný okruh osob jako proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání. Stížnost má odkladný účinek.

1.4 Narovnání

1.4.1 Základní charakteristika

Institut narovnání byl zaveden do trestního řízení novelou trestního řádu, a to zákonem č. 152/1995 Sb. Tzv. velkou novelou trestního řádu, provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s nabytím účinnosti dne 1.1.2002, byla změněna ustanovení týkající se narovnání. Byly odstraněny některé nedostatky původní úpravy mj. to, že narovnání mohl schválit do 31.12.2001 pouze soud, který tak činil v přípravném řízení na návrh státního zástupce. Touto novelou trestního řádu bylo rozšířeno oprávnění rozhodovat o schválení narovnání také na státního zástupce, a to pro procesní stádium přípravného řízení.³⁹

³⁸ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 147.

³⁹ KOCINA, J. Narovnání v trestním řízení In: Dávid, R. Sehnálek, D. Valdhans, J. *Sborník příspěvků z konference Dny práva 2010*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 58

Podstatou narovnání je dohoda mezi obviněným na jedné straně a poškozeným na straně druhé. Jedná se o dohodu *sui generis*, jejímž předmětem je odčinění újmy vzniklé stíhaným trestným činem. Zřetel je kladen na obnovení vztahu mezi pachatelem a poškozeným, resp. obětí přečinu. Narovnání je považováno za formu odklonu v trestním řízení, která nejvíce respektuje a koresponduje s principy restorativní justice.⁴⁰ Obviněný totiž musí dosáhnout určitého odpuštění ze strany poškozeného, které je deklarováno souhlasem poškozeného s narovnáním, což výrazně přispívá k obnovení sociálních vztahů narušených spácháním trestného činu a k nápravě pachatele.⁴¹ Primárním cílem tedy není potrestání pachatele trestného činu, ale restituce jejich narušeného vztahu.

Smyslem tohoto odklonu je celkové zrychlení trestního řízení v případě, že věc lze vyřídit před zahájením trestního stíhání, rychlejší uspokojení nároku poškozeného, a také celková hospodárnost řízení.⁴² Účelem narovnání je vedle snahy o zrychlení a zhospodárnění trestního řízení a náhrady trestným činem způsobené újmy především samotné urovnání a vypořádání konfliktního stavu mezi obviněným a poškozeným, morální satisfakce poškozeného a zároveň s tím preventivní působení na osobu obviněného.⁴³

Předmětem dohody mezi obviněným a poškozeným o narovnání ve smyslu ustanovení § 309 a předmětem schvalování jimi dosaženého narovnání nejsou a nemohou být otázky viny a trestu.

Podstatou a smyslem narovnání je vyloučena možnost jeho uplatnění v řízeních o trestných činech, jimiž nebyla způsobena škoda, resp. u nichž není osoba poškozeného. To platí například o drogových trestných činech. Při neexistenci poškozeného se totiž nemá obviněný s kým narovnávat a není nikoho, kdo by vyslovil souhlas s narovnáním v postavení poškozeného. Role poškozeného při narovnání v trestněprávním smyslu je tedy nezastupitelná.⁴⁴ U přečinu, kde nebyl nikdo poškozen nebo kde poškozený neuplatňuje svá práva, věc nelze narovnáním

---

⁴⁰ ZŮBEK, J. Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*, 2015, č. 1, s. 6.

⁴¹ FENYK, J. CÍSAŘOVÁ, D. GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 801.

⁴² CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 411.

⁴³ ŠÁMAL, P. GRÍVNA, T. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3511.

⁴⁴ SOTOLÁŘ, A. § 309 [Předpoklady schválení narovnání]. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-26]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

vyřídit.⁴⁵ V tomto případě je na místě zvažovat jinou procesní alternativu řešení, například ve formě podmíněného zastavení trestního stíhání.

1.4.2 Podmínky aplikace

Zákonné podmínky pro rozhodnutí o narovnání jsou stanoveny v ustanovení § 309 odst. 1 TrŘ. Jedná se o podmínky kumulativní. Tedy pro využití narovnání je zapotřebí splnit podmínky současně.

1.4.2.1 Řízení o přečinu

Obdobně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání se musí jednat o řízení o přečinu. Avšak u narovnání je užší okruh trestných činů než u podmíněného zastavení trestního stíhání. Okruh přečinů, u kterých lze schválit narovnání je zúžen na přečiny, kterými byla způsobena škoda, jež lze odčinit v procesu narovnání.⁴⁶

1.4.2.2 Souhlas obviněného a poškozeného

Pro aplikaci institutu narovnání je nezbytný souhlas poškozeného i obviněného s takovýmto vyřízením věci. Souhlas je projevem dohody mezi obviněným a poškozeným, který je podmíněn úplným a oboustranně přijatelným vypořádáním následků stíhaného činu. Souhlas musí být projeven způsobem, jež nevzbuzuje pochybnosti o jeho smyslu. Souhlas může být učiněn v jakékoli formě, kterou trestní řád připouští pro učinění podání. Zpětvzetí souhlasu je možné za stejných podmínek jako u podmíněného zastavení trestního stíhání.

Souhlas obviněného nevyjadřuje uznání viny, ale tímto projevem souhlasí s vyřízením věci v rámci institutu narovnání a se skončením trestního stíhání.

Poškozený musí v trestním řízení vystupovat ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 TrŘ. Souhlas poškozeného pak vyjadřuje především dostatečnost řešení trestní věci narovnáním, a to jak z hlediska napravení následků trestného činu, tak i z hlediska samotné morální satisfakce poškozeného, které se mu dostalo.⁴⁷ Souhlas musí dát všechny osoby, které byly trestným činem poškozené. Pokud některá z osob souhlas neudělí, nelze k institutu narovnání přistoupit, jelikož souhlas nelze ničím nahradit. Jedná se o jednu z obligatorních podmínek, která musí být pro uplatnění institutu splněna.

---

⁴⁵ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 174.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.11.2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

⁴⁷ TIBITANZLOVÁ, A. *Odklony v trestním řízení*. Teoretik. Praha: Leges, 2018, s. 149.

Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. je limitován pojem poškozeného, a to tak, že práva poškozeného nepřísluší tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Pokud poškozený zemřel důsledkem stíhaného trestného činu mají tyto osoby právo udělení souhlasu s institutem narovnění. Tyto osoby se považují za tzv. kvalifikované pozůstalé, jenž mají způsobilost být stranou narovnění.

1.4.2.3 Prohlášení o spáchání skutku

Nutným předpokladem pro schválení narovnění je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě. Prohlášení nesmí být učiněno v tísní nebo pod nátlakem.⁴⁸

K prohlášení obviněného stačí forma prohlášení učiněného před soudem. Je nezbytné, aby skutek, ke kterému se prohlášení vztahuje, byl přesně vymezen způsobem znemožňujícím záměnu s jiným skutkem.⁴⁹

Prohlášení obviněného o spáchání skutku, pro který je stíhán, není doznáním, a proto jej nelze využít jako důkaz v případě, že nedojde ke schválení narovnění.

1.4.2.4 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení

Obviněný je za účelem schválení narovnění povinen uhradit poškozenému škodu způsobenou přečinem nebo učinit potřebné úkony k její úhradě nebo jinak odčinit vzniklou újmu či vydat bezdůvodné obohacení nebo učinit opatření k jeho vydání. Vzniklá škoda musí být způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik musí být v příčinné souvislosti se stíhaným trestným činem.

Zákon stanovuje tři formy následků stíhaného činu, a to materiální škody, nematnou újmu a bezdůvodné obohacení. V rámci vypořádání vztahů mezi obviněným a poškozeným se předpokládá, že dojde k jejich úplnému vypořádání.

Trestní řád v ustanovení § 309 odst. 1 písm. b) stanovuje 3 způsoby jimiž lze dospět k splnění podmínky o uhrazení škody. Prvním způsobem je přímé uhrazení škody, a to způsobem vyrovnání v penězích v plné výši nebo uvedení věci do předešlého stavu. Tento způsob se jeví jako nejjednodušší. Jako druhý způsob

---

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.11.2014, sp. zn. 5 Tz 44/2014.

⁴⁹ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 176.

trestní řád uvádí možnost učinění potřebných úkonů k úhradě škody. V případě narovnání nepostačí dohoda mezi obviněným a poškozeným o budoucí úhradě škody, jak je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání. Jelikož narovnání je rozhodnutím meritorním, se kterým je spojeno zastavení trestního stíhání a obviněný by po jeho vydání nebyl motiván ke splnění svých závazků vůči poškozenému. Takové rozhodnutí navíc není exekucním titulem, tudíž by se poškozený domohl splnění závazku obtížně. Třetí možností je jiné odčinění vzniklé újmy, které se vztahuje i na nahrazení imateriální újmy. V ustanovení § 2951 odst. 2 OZ, jež stanoví odčinění nemajetkové újmy přiměřeným zadostiučiněním, tedy poskytnutí přiměřené finanční kompenzace. V případě, že se jedná o újmu, kterou buď nelze vůbec vyčistlit, anebo jen velmi obtížně, tak bude docházet k úhradě újmy formou plnění nemajetkového charakteru, které přichází v úvahu pouze u některých trestných činů, například u trestného činu pomluvy podle ustanovení § 184 odst. 1 TZ dojde k plnění formou veřejné omluvy, osobní pomoci.

Trestní řád v ustanovení § 309 odst. 2 písm. c) stanovuje povinnost obviněného vydat bezdůvodné obohacení získané přečinem nebo učinit jiné vhodné opatření k jeho vydání. Základní formou vypořádání bezdůvodného obohacení získaného stíhaným činem je jeho vydání tomu, na jehož úkor bylo získáno, tedy poškozenému.

1.4.2.5 Složení peněžité částky státu určené na pomoc obětem trestné činnosti

Další podmínkou schválení narovnání je povinnost obviněného složit na účet soudu nebo v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního zákona.⁵⁰ O výši peněžité částky rozhoduje sám obviněný. Složená částka by měla být ve výši, která není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Rozhodující orgány posuzují přiměřenost složené částky ve vztahu ke spáchanému přečinu.

Tato povinnost složení peněžité částky neslouží jako trestní sankce pro obviněného, ale představuje kompenzaci újmy způsobené veřejnému zájmu.

1.4.2.6 Dostatečnost rozhodnutí

Soud a v přípravném řízení státní zástupce posuzují, zda lze takový způsob vyřízení věci považovat za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného

---

⁵⁰ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

Dostatečnost vyřízení věci schválením narovnání posuzuje soud, resp. státní zástupce, tak, že porovnává předpokládaný průběh a výsledek trestního řízení, pokud by nedošlo k odklonu, s následky uvažovaného narovnání, a to z hlediska naplnění účelu trestního práva hmotného i procesního.⁵¹

1.4.3 Řízení o narovnání

O schválení narovnání rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soudce. Oprávnění státního zástupce schválit narovnání trvá až do doby podání obžaloby nebo návrhu na potrestání, kdy rozhodovací pravomoc posléze přechází na soud. Soud přistupuje ke schválení narovnání v rámci předběžného projednání obžaloby, po předání obžaloby samosoudcem, v rámci hlavní líčení, mimo hlavní líčení nebo v rámci odvolacího řízení.

Před rozhodnutím o schválení narovnání musí dojít k výslechu obviněného a poškozeného. Před výslechem je třeba obviněného i poškozeného poučit o jejich právech a o podstatě institutu narovnání. Výslech se provádí z důvodu zjištění způsobu narovnání a okolnostem uzavření dohody o narovnání. Důležité je zjištění, zda byla dohoda o narovnání učiněna dobrovolně a zda oba souhlasí s jejím schválením. Obviněného je nezbytné vyslechnout k tomu, zda rozumí obsahu obvinění a zda si je vědom důsledků schválení narovnání. Součástí výslechu obviněného musí být i prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Vyslýchající orgán má povinnost přesvědčit se, že obviněný činí prohlášení svobodě, vážně, určitě. Výslech nemá povahu důkazního prostředku.

Úkolem orgánů rozhodujících o narovnání i probačních úředníků, kteří se na sjednání dohody mezi obviněným a poškozeným podílejí, by mělo být i dohlížení nad tím, aby sjednaná dohoda o narovnání byla z tohoto pohledu vyvážená vzhledem k povaze a závažnosti přečinu, okolnostem jeho spáchání, poměrům obviněného a oprávněným nárokům poškozeného.⁵²

Rozhodnutí o schválení narovnání má formu usnesení. Procesním důsledkem je zastavení trestního stíhání. Právní mocí rozhodnutí nastává překážka

---

⁵¹ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 426–427.

⁵² *Ibidem*, s. 426.

rei iudicatae. Proti rozhodnutí může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i státní zástupce podat stížnost, jež má odkladný účinek.

1.5 Trestní příkaz

1.5.1 Základní charakteristika

Trestní příkaz se řadí mezi zvláštní způsoby řízení, jehož primárním účelem je zjednodušení a urychlení trestního řízení ve věcech skutkově a právně jednodušších. Jeho právní úpravu nalezneme v ustanovení § 314e a násl. TrŘ. Jedná se o speciální rozhodnutí, které vydává samosoudce v řízení před okresním soudem bez projednání věci v hlavním líčení. Trestní příkaz představuje možnost dosažení účelu trestního řízení i bez provedení formálního hlavního líčení. Samosoudce vydává trestní příkaz, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení. Jeho vydání záleží na úvaze samosoudce, který je k jeho vydání oprávněn, že právě toto rozhodnutí v konkrétním případě je schopno zajistit splnění účelu trestního řízení jako celku.⁵³

Trestní příkaz je fakultativním vyřízením věci trestním řízením, na které nemá obviněný právní nárok.⁵⁴

Trestní příkaz patří svou povahou mezi odsuzující rozsudky. V rámci řízení je rozhodováno o vině a trestu za spáchaný trestný čin. Tedy trestní příkaz představuje meritorní rozhodnutí o vině a trestu.

Aplikace trestního příkazu prolamuje některé základní zásady trestního řízení, především zásadu veřejnosti a ústnosti. Dle článku 6 odst. 1 Evropské úmluvy má obviněný právo na veřejné projednání své trestní věci a toto právo mu nesmí být upřeno. Tuto otázku řeší trestní řád institutem odporu, které je řádným opravným prostředkem proti trestnímu příkazu. Jeho včasným podáním obviněný dosáhne toho že věc bude projednána v hlavním líčení s dodržáním všech procesních zásad, včetně zásady veřejnosti a ústnosti.⁵⁵

V případě trestního příkazu nedochází k veřejnému vyhlášení jak je tomu u rozsudku, ale pouze se vyhotovuje a doručuje. Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, pokud uplatnil nárok na náhradu

---

⁵³ JELÍNEK, J. Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 9.

⁵⁴ Ibidem, s. 9

⁵⁵ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014., s. 432.

škody. Má-li obviněný obhájce, tak se trestní příkaz doručí též jemu. Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému.

1.5.2 Podmínky aplikace

Trestní příkaz lze vydat pouze v řízení před samosoudcem. Řízení před samosoudcem představuje méně formalizované řízení. Podle § 314a TrŘ koná samosoudce řízení o trestných činech, jejichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let. Tedy rozhodují se jím věci typově méně závažné a zpravidla skutkově i právně jednodušší.

Trestní příkaz může samosoudce vydat bez projednání věci v hlavním líčení za předpokladu, že je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí. Samosoudce neprovedá dokazování, ale rozhoduje na základě spisového materiálu, přičemž hodnotí zda důkazy v něm obsažené dostatečně prokazují skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Trestní řád taxativně stanovuje, ve kterých případech nelze trestní příkaz vydat. V prvé řadě není možné vydání trestního příkazu v řízení proti osobě, jejíž svéprávnost je omezena. Dalé není možné k vydání příkazu přistoupit pokud má být rozhodováno o ochranném opatření nebo jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem. Mimo těchto důvodů nelze podle ustanovení § 63 ZSM vydat trestní příkaz v řízení ve věci mladistvého, který nedovršíl 18 let věku.

Současná úprava trestního příkazu nepodmiňuje jeho vydání doznáním obviněného. Proto samosoudce může vydat trestní příkaz i tehdy, když se obviněný v průběhu vyšetřování k trestné činnosti nedoznal.⁵⁶ Obviněný vyjadřuje souhlas s vyřízením věci konkludentě, tj. mlčky, nevyjádřením protestu.

1.5.3 Rozhodnutí samosoudce o trestním příkazu

K vyřízení věci formou trestního příkazu může přistoupit samosoudce poté co byla státním zástupcem podána obžaloba nebo návrh na potrestání.

Zvláštností trestního příkazu je v daném případě okolnost, že soud nerozhoduje trestním příkazem na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, ale že rozhoduje bez projednání věci v hlavním líčení pouze na základě důkazů a informací opatřených v předsoudním stadiu trestního řízení, resp. v řízení

---

⁵⁶ VANTUCH, P. Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7-8, s. 11.

před soudem, a nacházejících se ve spise, ovšem bez veřejného projednání věci v hlavním líčení.⁵⁷ Samosoudce posuzuje, zda důkazy obsažené ve spisovém materiálu dostatečně prokazují skutkový stav, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Má-li samosoudce pochybnosti o zjištěném skutkovém stavu, tak by měl věc projednat v hlavním líčení.⁵⁸

Trestním příkazem lze uložit pouze taxativně vyjmenované sankce podle ustanovení § 314e odst. 2 TrŘ. Jedná se o trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu, trest domácího vězení do jednoho roku, trest obecně prospěšných prací, trest zákazu činnosti do pěti let, trest zákazu držení a chovu zvířat, peněžitý trest, trest propadnutí věci, trest vyhoštění do pěti let, trest zákazu pobytu do pěti let, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let. V případě ukládání trestu domácího vězení má soud povinnosti vyžádat si zprávu PMS o možnostech výkonu a stanovisku obviněného, u trestu obecně prospěšných prací platí obdobné, a ještě navíc je nezbytná zpráva o zdravotní způsobilosti obviněného. U peněžitého trestu nesmí dvojnásobek počtu denních sazeb přesahovat jeden rok, a to ani spolu s uloženým trestem odnětím svobody nebo náhradním trestem odnětí svobody za trest domácího vězení.

Samosoudce ukládá trest podle pravidel pro ukládání trestů dle TZ⁵⁹, přičemž určující trestní sazba je uvedena u trestného činu v příslušné skutkové podstatě ve zvláštní části TZ, avšak k zákonnému zvýšení či snížení trestní sazby se nepřihlíží.

Trestním příkazem lze pustit od potrestání, podmíněně upustit od potrestání s dohledem, upustit od uložení souhrnného trestu a to i v případě, byl-li předchozí trest uložen rozsudkem.

Řádným opravným prostředkem proti trestnímu příkazu je odpor. Ten mohou podat obviněný a státní zástupce, a to do 8 dnů od jeho doručení. Za obviněného mohou podat odpor též osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání.⁶⁰ Odpor nemusí být odůvodněn a podává se u toho soudu, který trestní příkaz vydal.

---

⁵⁷ JELÍNEK, J. Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 10.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2014, sp. zn. 5 Tz 50/2014.

⁵⁹ § 53 a násl. TZ

⁶⁰ § 247 odst. 2 TrŘ - příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh

Podáním odporu se lze domoci práva na spravedlivý proces, jak je garantuje čl. 6 odst. 1 EÚLP. Záleží na odhodlání každého adresáta rozhodnutí, zda ke standardnímu řízení nakonec dojde, které je zde zjevně podepřeno zásadou každého právního systému *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy právo svědčí bdělým.⁶¹ Byl-li podán proti trestnímu příkazu ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší *ex lege* a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu.

V případě, že odpor podán není, stává se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným.

---

⁶¹ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 45.

2 Dohoda o vině a trestu

Institut dohody o vině a trestu je součástí trestního řádu od jeho novelizace provedené zákon č. 193/2012 Sb. Důvodem pro zavedení institutu byla snaha o zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Dohoda o vině a trestu mohla být uzavřena mezi obviněným a státním zástupce jen v průběhu vyšetřování, a to za splnění následujících podmínek. Výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, přičemž skutek je trestným činem a tento trestný čin spáchal obviněný.

Významné změny přinesla novelizace provedená zákonem č. 333/2020 Sb. Od 1.10.2020 je možné, aby státní zástupce sjednal dohodu o vině a trestu s obžalovaným po přednesení obžaloby. Tedy časový okamžik, po který bylo možné dohodu uzavřít není omezen na dobu trvání přípravného řízení. Tato novelizace rozšířila možnost uzavírání dohody novými ustanoveními § 196 odst. 2 a 3, § 206a až 206d TrŘ. Touto novelou byla zakotvena možnost předsedy senátu navrhnout sjednání dohody o vině a trestu, pokud se to vzhledem k okolnostem případu jeví za vhodné řešení dané věci.

Podstatou dohody o vině a trestu je dohoda mezi státním zástupcem a obviněným. Dohodu o vině a trestu lze sjednat v přípravném řízení ve fázi vyšetřování, ve zkráceném přípravném řízení po sdělení podezření a v řízení před soudem v průběhu hlavního líčení do doby, než soud počne vyhlášovat rozsudek.

Jedná se zjednodušeně o postup, při kterém obžaloba obviněnému slíbí, že ho obžaluje z méně závažného trestného činu nebo požádá soud o mírnější trest. Na oplátku obviněný slibuje, že se podpisem vzdá práva na projednávání své věci před soudem.⁶²

Hlavní cíl, který je sledován institutem dohod o vině a trestu, je vybalancování očekávaných „ztrát a zisků“, které může přinést trestního řízení pro jeho aktéry, jimiž jsou na jedné straně obviněný a na druhé straně orgány činné v trestním řízení (reprezentující veřejný zájem), eventuálně též poškozený tak, aby výsledek uspokojil všechny strany.⁶³

---

⁶² KOCINA, J. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 11, č. 11, s. 17.

⁶³ J. Musil: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení [online], [cit. 2024-01-20], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>.

2.1 Podmínky aplikace

Trestní řád stanovuje podmínky, které musí být splněny, aby věc mohla být vyřízena dohodou o vině a trestu.

2.1.1 Okruh trestných činů a přípustnost

Do novelizace z roku 2020 nebylo možné sjednání dohody o vině a trestu, pokud se vedlo řízení o zvlášť závažném zločinu.⁶⁴ Současná právní úprava nestanovuje žádnou podmínku týkající se závažnosti trestného činu. Z toho vyplývá, že v současnosti lze uzavřít dohodu o vině a trestu i pokud se vede řízení o zvlášť závažném zločinu.

Co se týče otázky přípustnosti, tak sjednání dohody není přípustné v řízení proti uprchlému a v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnácti let.

Podle ustanovení § 175a odst. 8 TrŘ nelze dohodu o vině a trestu sjednat v řízení proti uprchlému. Vyloučení možnosti uzavřít takovou dohodu v řízení proti uprchlému je logické, jelikož skutečnost, že se obviněný vyhýbá trestnímu stíhání je zcela jasným signálem pro to, že obviněný nepřijímá svou trestní odpovědnost a z ní plynoucí sankcí, což je nezbytným předpokladem pro sjednání dohody o vině a trestu.⁶⁵

Na základě ustanovení § 63 odst. 1 ZSM nelze sjednat dohodu v řízení proti mladistvému, který doposud nedovršil osmnáct let věku. Důvodem je například riziko nepravdivého prohlášení o spáchání stíhaného skutku. V řízení proti mladistvému se upřednostňuje výchovný účel řízení, který by sjednáním dohody nebyl naplněn.

2.1.2 Konsenzus

Základním předpokladem pro sjednání dohody je dosažení konsenzu mezi subjekty vyjednávání.

2.1.3 Prohlášení obviněného o spáchání stíhaného skutku

Trestní řád stanovuje jedinou pozitivní materiální podmínku, jež musí být

---

⁶⁴ § 14 odst. 3 TZ - zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

⁶⁵ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2012, s. 28.

splněna, aby státní zástupce a obvinění mohli uzavřít dohodu a o vině a trestu.⁶⁶ K uzavření dohody je nezbytné, aby došlo k prohlášení obviněného o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Z dosud shromážděných důkazů a výsledků přípravného řízení nesmí vyplývat důvodné pochybnosti o pravdivosti prohlášení.

Pokud ke schválení dohody nedojde, nelze k prohlášení obviněného přihlížet v dalším řízení.

2.1.4 Skutková zjištění

Orgány v trestním řízení musí zjišťovat podstatné okolnosti případu. Posuzují, zda došlo k dostatečnému prokázání skutkového stavu věci, tedy bylo dostatečně prokázáno, že se skutek stal, je trestným činem a dopustil se ho obviněný.

V řízení dochází k uplatnění zásady materiální pravdy, na základě které může státní zástupce přistoupit k uzavření dohody pouze tehdy, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují oprávněnost trestního stíhání. Tato podmínka nebude splněna v případě, že výsledky vyšetřování budou s ohledem na dvě vzájemně si odporující skupiny důkazů umožňovat jak závěr o vině, tak závěr o nevině obviněného.⁶⁷

2.2 Role obhájce při sjednávání dohody

Do účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb., bylo možné sjednat dohodu pouze za přítomnosti obhájce. Důvodem dříve platné právní úpravy bylo zajištění ochrany práv obviněného. Ten však má možnost volby a nic mu nebrání si obhájce zvolit, pokud nechce se státním zástupcem vyjednávat sám.⁶⁸

Po novelizaci je přítomnost obhájce nezbytná pouze v některých případech. Jde o případy nutné obhajoby podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) až § 36 odst. 1 písm. c) TrŘ. Pokud by v dané věci byl dán důvod nutné obhajoby a došlo by ke

---

⁶⁶ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2012, s. 22.

⁶⁷ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu řízení [online], sp. zn. 1 SL 111/2022, ze dne 27. 1. 2023. In: Nejvyšší státní zastupitelství. [cit. 2024-03-1] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>.

⁶⁸ COUFAL, A. Dohoda o vině a trestu v kontextu novely č. 333/2020 Sb. In: JANOVEC, M. MALÝ, J. ŠÍP, J. Pohl. J. ZAHRADNÍČKOVÁ, M. *COFOLA 2021 - část 3: Statistické a dynamické aspekty trestního práva (sborník z konference)*. Brno: Masarykova univerzita, 2021, s. 15.

sjednání dohody bez přítomnosti obhájce, tak soud rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení takovéto dohody z důvodu závažné procesní vady.

Podle ustanovení § 206a odst. 2 TrŘ může vyjádření k obžalobě za obžalovaného učinit i jeho obhájce, a to i když se hlavní líčení koná v nepřítomnosti obžalovaného, nemůže však za něj učinit doznání nebo prohlášení viny.

2.3 Doručení obžaloby

Pokud předseda senátu na základě obžaloby nařídí hlavní líčení podle ustanovení § 196 odst. 2 TrŘ, pak spolu s doručením opisu obžaloby upozorní obžalovaného, že má právo se v jím stanovené lhůtě vyjádřit ke skutečnostem uvedeným v obžalobě. Obžalovaný se může vyjádřit k tomu, zda se cítí být nevinný nebo vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a z jakých důvodů, zda má zájem uzavřít se státním zástupcem dohodu o vině a trestu nebo zda chce v hlavním líčení prohlásit svou vinu, zda souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem, případně ochranným opatřením, a které skutečnosti považuje za nesporné.

2.4 Řízení o dohodě o vině a trestu

Řízení o dohodě o vině a trestu zahrnuje dvě fáze. První fáze spočívá ve sjednání dohody mezi státním zástupcem a obviněným. K jednání může dojít v rámci přípravného řízení, ve zkráceném přípravném řízení nebo v rámci hlavního líčení po přednesení obžaloby, resp. mimo hlavní líčení, jelikož jednání musí probíhat mimo hlavní líčení. Druhou fází se rozumí řízení před soudem, ve kterém soud rozhoduje zda schválí sjednanou dohodu či nikoliv.

2.4.1 Předběžné projednání obžaloby

Sjednání dohody o vině a trestu může být v některých případech iniciováno ze strany soudu v rámci předběžného projednání obžaloby podle ustanovení § 186 písm. g) TrŘ. Předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby je-li vzhledem k okolnostem případu vhodné sjednání dohody o vině a trestu. Předseda senátu může také nařídít předběžné projednání, byl-li mu doručen návrh na takový procesní postup státním zástupcem nebo obviněným.

Následně zjistí stanovisko státního zástupce a obviněného k možnosti uzavření dohody. Pakliže státní zástupce a obviněný souhlasí se sjednáním dohody,

tak předseda senátu stanoví státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k podání návrhu na schválení sjednané dohody. Pokud ve stanovené lhůtě nedojde k podání návrhu na schválení dohody, tak bude soud pokračovat na podkladě původní obžaloby a nařídí hlavní líčení.

2.4.2 První fáze – sjednávání dohody

Jednání o sjednání dohody o vině a trestu probíhá primárně v rámci přípravného řízení. Dohodu o vině a trestu může státní zástupce sjednat s podezřelým i v rámci zkráceného přípravného řízení, a to za podmínek a postupu, které stanovuje ustanovení § 175a TrŘ.

Státní zástupce zahajuje jednání o dohodě, a to buď na návrh obviněného nebo bez návrhu, tedy na základě svého uvážení. Podstata institutu naznačuje, že státní zástupce při své úvaze zvažuje vhodnost vyřízení věci v rámci dohody o vině a trestu, a to především s ohledem na důkazní situaci.⁶⁹ Na sjednání dohody nemá obviněný právní nárok, z toho důvodu není státní zástupce povinen přistoupit na jednání o dohodě. Pokud státní zástupce neshledá návrh důvodným, tak o tom vyrozumí obviněného, pokud má obviněný obhájce, tak i jeho. Obviněný nemá žádný opravný prostředek, kterým by mohl zvrátit názor státního zástupce, může pouze opětovně podat návrh na zahájení jednání o dohodě.

Jestliže shledá návrh důvodným nebo zahajuje jednání bez návrhu, tak k jednání předvolá obviněného, kterého současně poučí o následcích nedostavení se bez dostatečné omluvy. Účast obviněného je obligatorní podmínkou pro sjednání dohody.

Průběh jednání mezi státní zástupcem a obviněným není *ex lege* upraven. Předmětem vyjednávání je dosažení kompromisu mezi stranami jednání a dohodování sankce za spáchaný trestný čin. Obligatorní náležitost sjednané dohody je uvedení druhu, výměry a způsobu výkonu trestu včetně délky zkušební doby, přičemž dohodnutý trest musí být souladu s trestním zákoníkem. Snahou státního zástupce je dohodnutí takové trestu, u kterého má za to, že bude soudem akceptován bez výhrad. Státní zástupce při jednání zohledňuje danou situaci, poměry obviněného a zda obviněný trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Má-li státní zástupce za to, že jsou splněny zákonné podmínky pro

---

⁶⁹ ŠKVAIN, P. Dohoda o vině a trestu nejen z pohledu aplikační praxe státního zastupitelství, In: KALVODOVÁ, V. FRYŠTÁK, M. PROVAZNÍK, J. *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 477.

uložení ochranného opatření, upozorní obviněného na možnost postupu podle ustanovení § 178 odst. 2 TrŘ i v případě, že dojde k sjednání dohody o vině a trestu, ve které nebude ochranné opatření dohodnuto. Bez tohoto upozornění může postupovat podle ustanovení § 178 odst. 2 TrŘ jen, pokud důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu.

Pro splnění hlavního účelu dohody, tj. dosažení rychlého a přitom správného a adekvátního rozhodnutí, musí státní zástupce již v průběhu sjednávání této dohody důsledně plnit svou roli veřejného žalobce, tedy ochránce veřejného zájmu, primárně pak pochopitelně musí dbát na to, aby obsah dohody o vině a trestu i průběh jejího uzavření nevybočovaly z mezí stanovených trestním řádem.⁷⁰

Dojde-li ke sjednání dohody, tak státní zástupce doručí opis dohody obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, pokud uplatnil řádně a včas svůj nárok. Nedojde-li k dohodě, tak o tom státní zástupce provede záznam do protokolu. V takovém případě se k prohlášení viny učiněné obviněným v dalším řízení nepřihlíží.

2.5 Dohoda o vině a trestu po přednesení obžaloby

Současná zákonná úprava umožňuje schválení dohody o vině a trestu i po přednesení obžaloby. Předseda senátu navrhuje sjednání dohody o vině a trestu, pokud se to vzhledem k okolnostem případu jeví za vhodné řešení dané věci. Poučí obžalovaného o možnosti takového postupu a o důsledcích s tím spojených. Poté zjistí stanovisko státního zástupce, obviněného a poškozeného, pokud je přítomen. V případě kladného stanoviska státního zástupce a obžalovaného s vyřízením věci formou dohody o vině a trestu, předseda soudu řízení přeruší nebo odročí. Není totiž možné sjednat dohodu o vině a trestu v hlavním líčení, z toho důvodu se hlavní líčení buďto na nezbytnou dobu přeruší nebo je-li to s ohledem na okolnosti zapotřebí, tak řízení odročí. K jednání o dohodě může předseda senátu určit konkrétní časové úsek nebo tuto dobu nelimituje a přerušené hlavní líčení pokračuje po sjednání nebo nesjednání dohody.⁷¹

---

⁷⁰ ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2012, s. 22.

⁷¹ VANTUCH, P. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021. roč. 28, č. 4, s. 26.

Návrh na sjednání dohody o vině a trestu může po zahájení hlavního líčení podat i státní zástupce a obžalovaný, nicméně předseda senátu nemá povinnost jejich návrhu vyhovět.

Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obžalovaným, v případech nutné obhajoby i s obhájcem obžalovaného. Po skončení jejich jednání vyrozumí státní zástupce soud o výsledku jednání. Poté se pokračuje v hlavním líčení. Státní zástupce přednese obsah sjednané dohody a navrhne její schválení. Po přednesení návrhu státním zástupce se postupuje přiměřeně podle ustanovení § 314q odst. 3 a § 314r TrŘ.

2.5.1 Druhá fáze – řízení před soudem

Řízení o návrhu na schválení dohody o vině a trestu se zahajuje podáním návrhu státního zástupce na schválení dohody, kterou sjednal v první fázi řízení s obviněným. Státní zástupce může vzít svůj návrh zpět, a to až do doby schválení návrhu, přičemž není rozhodné, z jakých důvodů tak učiní. Právo odstoupit od uzavřené dohody o vině a trestu je třeba přiznat i obviněnému, i když to trestní řád výslovně neuvádí - opačný závěr by totiž byl popřením základního požadavku na svobodné rozhodování obviněného o tomto způsobu vyřízení jeho věci a o vzdání se práva na projednání věci před soudem.⁷²

O návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhoduje soud, přičemž schválení návrhu je podmínkou platnosti takovéto dohody. Hlavním úkolem soudu v řízení o dohodě o vině a trestu je její posuzování a schvalování. Tímto oprávněním je naplňován ústavní princip, podle kterého může pouze soud rozhodovat o vině určité osoby ze spáchání trestného činu a o uložení trestu za tento čin (čl. 90 Ústavy, čl. 40 odst. 1 LZPS).⁷³

Předseda senátu přezkoumá návrh na schválení dohody o vině a trestu a aplikuje jeden z postupů stanovených v ustanovení § 314o TrŘ, tedy nařídí veřejné zasedání, rozhodne o odmítnutí návrhu pro závažnou procesní vadu nebo z důvodu uvedených v ustanovení § 314r odst. 2 TrŘ, nařídí předběžné projednání návrhu.

---

⁷² FENYK, J. CÍSAŘOVÁ, D. GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 812.

⁷³ ŠCERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2012, s. 44.

2.5.1.1 Odmítnutí návrhu

Předseda senátu může návrh na schválení dohody o vině a trestu odmítnout, a to bez nařízení veřejného zasedání, pro závažnou procesní vadu. Příkladem takové vady je absence obhájce při sjednávání dohody, přestože jde o případ nutné obhajoby.

Dalšími důvody, pro které může návrh odmítnout jsou ty, které jsou stanovené v ustanovení § 314r odst. 2 TrŘ. Jde o případ, kde je dohoda nesprávná či nepřiměřená z hlediska souladu se zjištěným skutkovým stavem, s ohledem na výši a druh trestu nebo z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, anebo zjistí-li, že při sjednávání dohody došlo k závažnému porušení práv obviněného.

Odmítnutí návrhu předsedou senátu po jeho předchozím přezkoumání je tak rychlým a efektivním způsobem, jak reagovat na návrh, který zjevně nevyhovuje základním požadavkům na něj kladeným.⁷⁴ Předseda senátu rozhoduje o odmítnutí návrhu formou usnesení. Proti takovému usnesení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek. Právní mocí usnesení se věc vrací do přípravného řízení.

2.5.1.2 Předběžné projednání návrhu

Predběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu nařídí předseda senátu má-li na základě spisového materiálu za to, že věc patří do příslušnosti jiného soudu nebo má být postoupena jinému orgánu podle ustanovení § 171 odst. 1 nebo jsou-li dány okolnosti odůvodňující jiný postup ve věci, tj. okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání a další. Předběžné projednání návrhu se koná zpravidla v neveřejném zasedání, je-li to pro rozhodnutí nezbytné, nařídí předseda senátu veřejné zasedání. Po předběžném projednání návrhu rozhodne soudu některou z možností uvedenou v ustanovení § 314p odst. 3 TrŘ nebo podle ustanovení § 314p odst. 4 TrŘ trestní stíhání zastaví.

2.5.1.3 Veřejné zasedání

Předseda senátu, resp. samosoudce nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody. K veřejnému zasedání předvolá obviněného a vyrozumí státního zástupce, obhájce obviněného a poškozeného, a má-li poškozený

---

⁷⁴ KURSOVÁ, J. § 314o [Přezkoumání dohody o vině a trestu a možné varianty následného postupu]. In: D R A Š T Í K, A., F E N Y K, J. a kol. Trestní řád: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-2]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

zmocněnce, vyrozumí i jeho, o době a místu konání veřejného zasedání. Pokud se poškozený vzdal svých procesních práv na základě ustanovení § 43 odst. 5 TrŘ, tak vyrozumíván nebude.

Státní zástupce a poškozený musí být přítomni po celou dobu konání veřejného zasedání, oproti tomu přítomnost poškozeného není vyžadována, záleží na jeho uvážení.

Po zahájení veřejného zasedání státní zástupce přednese návrh na schválení dohody. Podle § 314q odst. 3 TrŘ po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu vyzve předseda senátu obviněného, aby se k návrhu vyjádřil. Po jednostranném vyjádření obviněného se jej předseda senátu dotáže, zda rozumí sjednané dohodě o vině a trestu, zda prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu, zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil, s výjimkou důvodu uvedeného v ustanovení § 245 odst. 1 větě druhé TrŘ, dle něhož poškozený může podat odvolání proti výroku o náhradě škody. Předseda senátu *de facto* kontroluje, zda obžalovaný pochopil dohodu o vině a trestu, kterou uzavřel se státním zástupcem, i důsledky pro sebe, i to, zda prohlášení o spáchání skutku, pro který je stíhán, učinil z vlastní vůle a bez jakéhokoliv nátlaku či ovlivňování.⁷⁵ Po vyjádření obviněného umožní soud poškozenému, aby se vyjádřil. Poškozený se vyjádří zejména k jeho uplatněnému nároku, k vyjádření obviněného předcházející jeho vlastní vyjádření, dále se může vyjádřit k návrhu jako takovému, zejména k adekvátnosti trestu s ohledem na následky jemuž mu obviněný způsobil.

Soud dokazování neprovádí, avšak může provést výslech obviněného, pokud z přechodního vyjádření obviněného podle ustanovení § 314q odst. 3 TrŘ plynou důvodné pochybnosti o splnění podmínek, které jsou nezbytné pro sjednání dohody. Dále přichází výslech obviněného v úvahu, pokud chce soud rozhodnout uplatněném nároku poškozeného.

Při posuzování návrhu dohody je soud vázán skutkem, jeho právní kvalifikací, trestem i případným ochranným opatřením tak, jak jsou v dohodě specifikovány. Avšak sjednaný trest musí být zákonný, přiměřený a účelný. Soud tedy může schválit dohodu o vině a trestu výhradně v té podobě, v jaké ji ke

---

⁷⁵ VANTUCH, P. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021. roč. 28, č. 4, s. 29.

schválení navrhl státní zástupce, nemůže jakkoli do obsahu dohody přímo zasahovat, může však oznámit své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, odročit veřejné zasedání a vyčkat, zda strany předloží nové znění dohody o vině a trestu.⁷⁶

Podle ustanovení § 314r odst. 2 může soud dohodu o vině a trestu neschválit pouze ve 4 případech, a to z důvodu nesprávnosti či nepřiměřenosti z hlediska zjištěného stavu, druhu a výše navrženého trestu (případně ochranného opatření), rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení a v neposlední řadě pokud došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody. Přezkum dohody přiznává soudu patřičnou míru diskrece z hlediska možnosti navrženou dohodu neschválit. Pokud soud z výše uvedených důvodů dohodu neschválí, tak vrátí věc usnesením do přípravného řízení.

Možností soudu namísto vrácení věci do přípravného řízení je oznámení své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kterým umožní navrhnout nové znění dohody o vině a trestu, o jejímž schválení bude soud rozhodovat v nově nařízeném veřejném zasedání.

Soud schvaluje dohodu odsuzujícím rozsudkem, jenž obsahuje výrok o schválení dohody o vině a trestu a výrok o vině (případně ochranném opatření). Jedná se přitom o dva samostatné výroky, které příslušný rozsudek musí obligatorně obsahovat.⁷⁷ V určitých případech obsahuje také výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení.

Řádným opravným prostředkem proti rozsudku, kterým byla schválená dohoda o vině a trestu, je odvolání. Odvolání lze podat pouze v případě, kdy rozsudek o schválení dohody o vině a trestu není v souladu s dohodou o vině a trestu, kterou uzavřel státní zástupce s obviněným. Poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, pakliže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem jejich náhrady a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.

---

⁷⁶ FENYK, J. CÍSAŘOVÁ, D. GRÍVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 813.

⁷⁷ COUFAL, A. Dohoda o vině a trestu v kontextu novely č. 333/2020 Sb. In: JANOVEC, M. MALÝ, J. ŠÍP, J. Pohl. J. ZAHRADNÍČKOVÁ, M. *COFOLA 2021 - část 3: Statistické a dynamické aspekty trestního práva (sborník z konference)*. Brno: Masarykova univerzita, 2021, s. 21.

3 Prohlášení viny

Novela trestního řádu č. 333/2020 Sb., zakotvila institut prohlášení viny, jenž je upraven v ustanovení § 206c TrŘ.

Ze znění ustanovení § 206a až 206c TrŘ je zřejmá určitá posloupnost mezi jednotlivými novými formami – nejprve je obžalovaný v hlavním líčení vyzván k označení nesporných skutečností, dále je poučen o možnosti případného sjednání dohody o vině a trestu (považuje-li to předseda senátu za vhodné), a teprve v případě, že k uzavření takové dohody nedojde, může obžalovaný prohlásit svou vinu.⁷⁸ Z toho vyplývá subsidiární charakter tohoto institutu k dohodě o vině a trestu. Podle důvodové zprávy se jedná o jakýsi mezistupeň mezi označením skutečností za nesporné a dohodou o vině a trestu.⁷⁹

Podstata tohoto institutu spočívá v tom, že obžalovaný může v rámci hlavního líčení prohlásit, že je vinný spácháním skutku nebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku.

Jeho výhodou je kladný časový a finanční dopad. Dalším přínosem institutu je jeho pozitivní vliv na situaci svědků, kteří nebudou muset v důsledku prohlášení viny obviněného u hlavního líčení svědčit, čímž dojde ke snížení rizika sekundární viktimizace.⁸⁰

3.1 Podmínky aplikace

Podle ustanovení § 206c odst. 1 TrŘ přichází možnost prohlášení viny teprve v okamžiku, kdy nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu.⁸¹ Obviněný činí prohlášení viny až po řádném poučení soudem. Prohlášení viny musí být dobrovolným vyjádřením obviněného, který tak činí bez nátlaku, tedy na základě vlastní vůle. Obviněný prohlašuje, že je vinným spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě. Další nezbytnou podmínkou je projevení souhlasu obviněného s právní kvalifikací takového skutku.

Spornou otázkou ohledně toho je, do jakého okamžiku lze učinit prohlášení viny. Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 8 Tdo 258/2021 judikoval, že by měl

---

⁷⁸ ŠELLENG, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 31.

⁷⁹ důvodová zpráva k parlamentnímu návrhu zákona novely trestního řádu, sněmovní tisk č. 466/0, Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161041>.

⁸⁰ důvodová zpráva k parlamentnímu návrhu zákona novely trestního řádu, sněmovní tisk č. 466/0, Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161041>.

⁸¹ Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu řízení [online], sp. zn. 1 SL 111/2022, ze dne 27. 1. 2023. In: Nejvyšší státní zastupitelství. [cit. 2024-03-1] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>.

obviněný učinit prohlášení viny zásadně v hlavním líčení po přednesení obžaloby do zahájení dokazování. Avšak nelze vyloučit prohlášení viny i kdykoliv v průběhu hlavního líčení, poněvadž žádné ustanovení trestního řádu nestanoví časový mezník, v němž je nutno takové prohlášení učinit.⁸² V rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu se objevil i protichůdný názor spočívající v tom, že prohlášení viny v odvolacím řízení nepřichází v úvahu, neboť by došlo k popření účelu a samostatného smyslu zavedení této možnosti zrychlit a zhospodárnit řízení před soudy.⁸³ Z toho vyplývá nejednotný postoj Nejvyššího soudu k možnosti učinění prohlášení viny i v odvolacím řízení.

3.2 Prohlášení viny v hlavním líčení

Podle ustanovení § 196 odst. 2 písm. b) TrŘ předseda senátu spolu s doručením opisu obžaloby upozorní obžalovaného na možnost prohlásit svou vinu v hlavním líčení.

Pokud nedošlo k sjednání dohody o vině a trestu, může obžalovaný prohlásit, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku. Po učinění prohlášení obžalovaným zjišťuje soud, zda mu je zřejmé, co tvoří podstatu skutku, který se mu klade za vinu, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován. Dále soud zkoumá, zda učinil prohlášení dobrovolně, byl řádně poučen o svých právech na obhajobu a především zda jsou mu známy důsledky takového prohlášení.

Před rozhodnutím o přijetí prohlášení viny musí soud zjistit stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné osoby, pokud jsou přítomni při hlavním líčení. Po prohlášení viny obžalovaného rozhodne, zda prohlášení viny přijme či nikoliv. Soud není povinen prohlášení viny přijmout, pokud není v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. To znamená, že prohlášení viny soud nepřijme pokud je v rozporu se zásadou materiální pravdy nebo došlo-li k porušení zásad řádného zákonného procesu v určité kombinaci se zásadou zajištění práv na obhajobu.⁸⁴ Soud dále prohlášení nepřijme, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran, v takovém

---

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2022, sp. zn. 5 Tdo 329/2022.

⁸⁴ PROVAZNÍK, J. MULÁK J. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*. 2022, roč. 22, č. 1-2, s. 13.

případě se k prohlášení viny nepřihlíží. Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, tak v usnesení uvede, že se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, neprovede a bude provedeno pouze ve zbylém rozsahu. Tím ovšem není dotčena možnost vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na spáchaném skutku, ohledně kterého prohlásil vinu.

Důsledkem rozhodnutí o přijetí či nepřijetí prohlášení viny nastávají účinky učiněného prohlášení. Procesním důsledkem přijetí prohlášení viny je jeho nezměnitelnost. Soudem přijaté prohlášení viny obviněného podle § 206c odst. 7 TrŘ nelze odvolat, a to ani v dalším řízení v téže věci bez ohledu na to, zda došlo ke zrušení meritorního rozhodnutí, které na prohlášení viny navazovalo.⁸⁵ Skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadnout opravným prostředkem. Soud vydá usnesení, kterým se upustí od dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, avšak tím není dotčena možnost výslechu obžalovaného k účasti jiných osob na předmětném skutku ohledně kterého prohlásil svou vinu. Hmotněprávním důsledkem přijetí prohlášení viny je možnost jeho zohlednění při ukládání trestu. Prohlášení viny může být důvodem pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle ustanovení § 58 odst. 2 písm. b) TZ. Možnost mimořádného snížení trestu odnětí svobody představuje konkrétní projev institutu prohlášení viny, avšak tento postup není obligatorní, resp. ani nemusí být pravidlem. Při úvahách o mimořádném snížení trestu odnětí svobody je totiž i v tomto případě nezbytné zohlednit poměry pachatele a povahu jím spáchané trestné činnosti.⁸⁶

---

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022.

⁸⁶ ŠČERBA, F. *Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. Praha: Karlova Univerzita, 2023, s. 125.

4 Prohlášení skutečností za nesporné

Prohlásit skutečnosti za nesporné bylo možné ve zjednodušeném řízení navazujícím na zkrácené přípravné řízení, v němž se řešily věci skutkově jednodušší a společensky méně závažné. Novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 333/2020 Sb., došlo k rozšíření možnosti aplikace nesporných skutečností na celé trestní řízení. Tento institut je zakotven v ustanoveních § 196 a § 206a TrŘ.

Podstatou tohoto institutu je označení skutečností, které státní zástupce a obviněný považují za nesporné. Skutečnosti, jenž shodně označí za nesporné, nemusí být dále prokzovány.

Obviněný má možnost označit skutečnosti za nesporné při doručení popisu obžaloby, kdy mu předseda senátu stanoví lhůtu, ve které má právo vyjádření se ke skutečnostem uvedených v obžalobě. Podle ustanovení § 196 odst. 2 písm. d) TrŘ je obžalovaný oprávněn vyjádřit se ke skutečnostem, které považuje za nesporné. Obžalovaný své vyjádření k obžalobě obsahující označení nesporných skutečností zašle soudu. Poté předseda senátu doručí vyjádření obžalovaného státnímu zástupci.

Po provedení úkonů nezbytných na počátku hlavního líčení vyzve předseda senátu státního zástupce, aby přednesl obžalobu a uvedl skutečnosti, které považuje za nesporné. Státní zástupce označí za nesporné ty skutečnosti, které jsou podle něj prokázány dokazováním v přípravném řízení, a proto o nich není třeba vést s obhajobou spor před soudem prvního stupně, tedy je možné upustit od jejich dokazování v hlavním líčení.⁸⁷

Po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného připadá právo vyjádření se obviněnému. Pokud se ke skutečnostem, jenž považuje za sporné vyjádřil již po doručení popisu obžaloby, tak se ho předseda senátu dotáže, zda setrvává na svém vyjádření nebo zda jej chce nějakým způsobem změnit. Podle ustanovení § 206a odst. 2 TrŘ může takové vyjádření k obžalobě o tom, které skutečnosti považuje za nesporné učinit za obžalovaného i jeho obhájce.

Nejvyšší soud judikoval, že *„jestliže tedy obviněný a státní zástupce označí za nesporné určité skutečnosti a o těchto prohlášeních s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu pochybovat, a soud následně v intencích tohoto závěru učiní rozhodnutí podle ustanovení § 206d TrŘ, platí, že takové skutečnosti*

---

⁸⁷ VANTUCH, P. Nesporné skutečnosti z pohledu rovnosti stran v řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2023, č. 6, s. 24.

*již zásadně nemohou – s výjimkou případů, které by představovaly porušení práva obviněného na spravedlivý proces – být předmětem následného přezkumu ze strany odvolacího soudu“.*⁸⁸

Po zjištění stanoviska obviněného k obžalobě, pokud nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu ani k prohlášení viny obviněným, může samosoudce rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které procesní strany označily za nesporné, a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat. Soud nesmí využít a upustit od dokazování takových skutečností, pokud je s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti závažný důvod pochybovat o tom, že nesporné skutečnosti jenž byly stranami označeny nejsou pravdivé.⁸⁹ Pokud soud o shodných prohlášeních státního zástupce a obžalovaného o nesporných skutečnostech nepochybuje, pak může dojít před soudem nejen k dílčímu, nýbrž i k zásadnímu omezení rozsahu dokazování.⁹⁰

---

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2021, sp. zn. 11 Tdo 582/2021.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.8.2021, sp. zn. 5 Tdo 888/2021.

⁹⁰ VANTUCH, P. Nesporné skutečnosti z pohledu rovnosti stran v řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2023, č. 6, s. 26.

5 Srovnání institutů a jejich využití v praxi

5.1 Vliv na trestní řízení

Odklony představují oproti standardnímu trestnímu řízení, kdy se věc projednává před soudem v hlavním líčení, rychlejší způsob vyřízení věci.⁹¹

Spravedlivý charakter řízení je podmiňován jeho délkou, protože s postupujícím časem může docházet k oslabení hodnoty důkazů, vytrácí se bezprostřední vztah mezi trestným činem a trestem, obviněný a poškozený jsou často příliš dlouho vystaveni nejistotě ohledně výsledku řízení.⁹² Z toho důvodu je účelné, aby byla věc vyřízena co nejrychlejším možným způsobem. V LZPS je stanoven požadavek rychlosti trestního řízení, a to konkrétně v čl. 38 odst. 2, kde je mimo jiné stanoveno, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů. Rozhodující orgán by se měl snažit vybrat z možných řešení to, které povede k nejrychlejšímu, nejehospodárnějšímu a zároveň adekvátnímu, optimálnímu a spravedlivému rozhodnutí.

Ztotožňují se s názorem Lichnovského, který považuje za účelné, aby byly odklony využívány ve vyšší míře, jelikož s sebou přináší užitek pro celý systém trestní justice, neboť jejich využitím by mělo docházet ke snížení počtu soudcem projednávaných případů, což s sebou přináší jednak odbřemenění soudní soustavy, zkrácení doby projednávání jednotlivých případů a v neposlední řadě i nezanedbatelný přínos ekonomický, spočívající ve snižování nákladů trestního řízení za současného zvyšování jeho efektivity.⁹³ Z toho plyne přínos promítající se ve zhoštění, tedy úspora prostředků vynakládaných státem a úspora nákladů řízení. Rychlostí, efektivitou a hospodárností jsou naplňovány prostředky racionalizace trestní justice.

Mezi pozitiva odklonů řadím rozhodovací pravomoc státního zástupce v řízení o odklonech, především jeho výhradní pravomoc v přípravném řízení. Důsledkem čehož dojde k odlehčení přetíženým soudům v oblasti drobné kriminality. Justičním orgánům je tak umožněno soustředit svou pozornost na závažnou trestnou činnost.

---

⁹¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 736.

⁹² KURSOVÁ, J. § 175a [Dohoda o vině a trestu - podmínky využití, postup při sjednávání a obsah dohody]. In: D R A Š T Í K, A ., F E N Y K, J . a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-19]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁹³ LICHNOVSKÝ, V. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekonstrukcí trestního řádu. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 138.

Za hlavní přínos odklonů považují jejich účinek na nápravu vztahů mezi obviněným a poškozeným. Konflikty přinášejí pro účastníky negativní důsledky – jsou zatěžující, stresující, zraňující. Tuto konfliktní povahu trestního řízení nelze zcela eliminovat, lze ji však alespoň zmírnit na snesitelnou míru. Prostředkem k tomu mohou být mj. i konsenzuální postupy.⁹⁴ V zájmu urovnání vztahů zákon umožňuje ustoupit od trestního postihu obviněného při současném stanovení podmínek směřujících k naplnění zákonného účelu trestního řízení způsobem jednodušším, ale ve své podstatě méně represivním a výrazně výchovnějším.⁹⁵ Při aplikaci odklonů dochází ve vyšší míře ke kooperaci stran než je tomu u standardního řízení. Z pohledu obviněného je využívání odklonů výhodné, jelikož snáze a účelněji dosáhne uspokojení svého nároku.

Podstatný vliv na míru sjednávání odklonů má nepochybně Memorandum o součinnosti, které bylo podepsáno dne 17.12.2018 mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím a Českou advokátní komorou.⁹⁶ Memorandum lze chápat jako projev vůle směřující k hladšímu průběhu sjednávání dohody o vině a trestu a prolomení nedůvěry mezi státními zástupci, obviněnými a jejich obhájci, poněvadž doposud vládla mezi stranami jistá zdrženlivost ohledně vzájemné komunikace.⁹⁷ Jeho smyslem je posílení vzájemné spolupráce, podpora komunikace mezi obhájci a státními zástupci za účelem efektivnějšího uzavírání odklonů.

Státní zástupce a soud si od dohadování slibují usnadnění důkazní situace tím, že obvinění učiní doznání. Od obviněného se dále očekává, že nebude uplatňovat procesní nástroje, jimiž by komplikoval další průběh řízení.⁹⁸

Díky konsenzuálnímu způsobu vyřízení dané trestní věci bude zásadním způsobem snížena pravděpodobnost, že některá ze stran podá odvolání.⁹⁹

---

⁹⁴ J. Musil: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení [online], [cit. 2024-01-20], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>.

⁹⁵ SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PÚRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 36.

⁹⁶ Memorandum o součinnosti, Praha 2018, Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>.

⁹⁷ KOCINA, J. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 11, č. 11, s. 19.

⁹⁸ J. Musil: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení [online], [cit. 2024-01-20], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>.

⁹⁹ ŠČERBA, F. *Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. Praha: Karlova Univerzita, 2023, s. 121.

Naproti výše uvedenému k potencionálním minusům aplikace odklonů lze řadit například nebezpečí jejich nerovného použití, obejití systému trestního soudnictví nebo nedůvodné zvýhodnění obviněného.¹⁰⁰

5.2 Společné znaky a rozdíly

5.2.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání x narovnání

Podmíněné zastavení trestního stíhání má obdobně jako narovnání sloužit jednak k urychlení trestního řízení, jednak k začlenění restorativních prvků do systému trestní justice v případech, kdy se koná řízení o méně závažných trestných činech.¹⁰¹ K jejich využití dochází v případech skutkově a právně jednodušších.

Oba instituty zohledňují zájmy všech subjektů dotčených trestným činem. Jsou prostředkem k usmíření mezi pachatelem trestného činu a obětí. Jejich účelem je odčinění následků jednání pachatele.

Narovnání by se mělo uplatňovat zejména v případech, kdy je vedle veřejného zájmu trestným činem dotčena výrazněji i sféra soukromá a stát na trestném postihu pachatele nemá výrazný zájem, kdy trestný čin má spíše podobu sporu mezi obviněným a poškozeným.¹⁰²

Odlišnosti v institutech spatřujeme z hlediska podmínek, jež zákon stanovuje pro jejich uplatnění.

Prohlášení o spáchání skutku, které je podmínkou pro narování, a doznání k činu, což je předpokladem pro uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání. V případě doznání se obviněný vyjadřuje ke všem skutkovým znakům spáchaného trestného činu a to včetně zavinění v zákonem požadované formě. U prohlášení o spáchání skutku postačuje vyjádření ke skutkovým okolnostem zahrnující jednotlivé znaky určité skutkové podstaty. Zatímco prohlášení o spáchání skutku se uvádí do protokolu či úředního záznamu podle ustanovení § 310 TrŘ, tak doznání obviněného je zpravidla obsaženo ve výpovědi obviněného podle ustanovení § 90 a násl. TrŘ. V případě, že nedojde ke schválení narovnání, díky čemuž dochází k pokračování v trestním řízení, nemůže být k prohlášení skutku přihlíženo jako k důkazu. V tomto shledáváme rozdíl oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání

---

¹⁰⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 741.

¹⁰¹ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 408.

¹⁰² KOCINA, J. Narovnání v trestním řízení In: Dávid, R. Sehnálek, D. Valdhans, J. *Sborník příspěvků z konference Dny práva 2010*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 59.

u něhož doznání v případě pokračování v řízení slouží jako důkaz, který je možné použít i v neprospěch obviněného.

V rámci institutu narovnění je pro jeho aplikaci nezbytný výslech obviněného a poškozeného z důvodu ověření skutečností významných pro rozhodnutí o schválení narovnění. Oproti tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání rozhoduje soud bez výslechu obviněného a poškozeného, svoje rozhodnutí činí na základě podkladů obsažených ve spise.

Podstatný rozdíl v podmínkách obou institutů představuje vyslovení souhlasu. Souhlas obviněného je zapotřebí u uplatnění obou institutů, kdežto vyslovení souhlasu poškozeným pouze u institutu narovnění. Nutnost souhlasu poškozeného lze považovat za silný prvek restorativní justice.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je možné i za situace, kdy trestným činem nebyla vůbec způsobena škoda. V případě institutu narovnění není tato situace možná, jelikož samotnou podstatou narovnění je uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným za účelem urovnání jejich konfliktního stavu. Při neexistenci poškozeného by se neměl obviněný s kým vyrovnávat.

U institutu podmíněného zastavení trestního stíhání má obviněný možnost uzavření dohody s poškozeným o způsobu náhrady škody, kterou má povinnost uhradit v průběhu stanovené zkušební doby. Naproti tomu u narovnění nepostačuje uzavření takovéto dohody, jelikož před samotným schválením narovnění je nezbytné, aby došlo k odčinění škody. Rozhodnutí o schválení narovnění je spojené s definitivním zastavením trestního stíhání, proto musí být nárok poškozeného na náhradu škody zaručen, nepostačuje pouze slib obviněného, že uhradí způsobenou škodu, jelikož slib nelze považovat za dostatečnou záruku toho, že obviněný odčiní způsobenou škodu a takový slib by nebylo možné žádným způsobem vymáhat. Co se týče složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, tak u podmíněného zastavení trestního stíhání je složení obligatorní náležitostí pouze v případech podle ustanovení § 307 odst. 2 TrŘ, avšak u narovnění je složení částky vyžadováno vždy.

Institut narovnění oproti podmíněnému zastavení trestního stíhání, představuje větší restorativní charakter, který se projevuje, jak již bylo výše uvedeno, v nutnosti souhlasu poškozeného a dále v podmínce úplného uhrazení újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Nepostačuje, aby byla pouze uzavřena smlouva mezi obviněným a poškozeným o náhradě újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, podmínkou narovnění je úplné nahrazení újmy nebo

vydání bezdůvodného obohacení.¹⁰³ Podmíněné zastavení trestního stíhání má širší uplatnění než institut narovnání, jelikož nevyžaduje způsobení škody jiné osobě.

Schválením narovnání dochází k definitivnímu zastavení trestního stíhání obviněného a pravomocné rozhodnutí představuje překážku *rei iudicatae*, kdežto podmíněné zastavení trestního stíhání má povahu mezitímního rozhodnutí a řešení se váže na chování obviněného ve stanovené zkušební době. Právní mocí rozhodnutí o osvědčení se obviněného, případně fikcí osvědčení se za podmínek v ustanovení § 308 odst. 5 TrŘ, nastávají účinky definitivního zastavení trestního stíhání spojené s překážkou *rei iudicatae*.

U obou institutů je shodný opravný prostředek, kterým je stížnost, jenž má odkladný účinek.

Po právní moci rozhodnutí se na obviněného pohlíží jako na nevinného, což je projevem zásady presumce nevinoty. Rozhodnutí totiž neřeší otázku viny a nelze je považovat za pravomocný odsuzující rozsudek.

U podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání nedochází k formálnímu odsouzení. Oba instituty jsou podle ustanoveních § 2c písm. b) a § 2c písm. d) zákona o Rejstříku trestů, evidovány v Rejstříku trestů. U podmíněného zastavení trestního stíhání platí, že jakmile Rejstřík trestů obdrží dodatečnou zprávu o osvědčení se obviněného ve zkušební době, tak se záznam z evidence Rejstříku trestů vyřazuje. V případě, že není zpráva doručena ve lhůtě jednoho roku od skončení zkušební doby, tak nastává tzv. fikce vyřazení. Oproti tomu u narovnání není v zákoně upraven postup vyřazení záznamu z evidence.

5.2.1.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání x trestní příkaz

Mezi trestním příkazem a podmíněným zastavením trestního stíhání a narovnáním nalezneme shodu v účelu jejich zavedení do trestního řádu, a to z důvodu rychlejšího a hospodárnějšího projednání věci. Společný znakem je nepochybně to, že jde o fakultativní způsoby vyřízení věci, na které nemá obviněný právní nárok, přestože splní zákonem stanovené podmínky. Těmito instituty dochází k vyřizování věcí, které jsou skutkově a právně jednodušší.

Trestní příkaz je ve srovnání s podmíněným zastavením trestního stíhání a narovnáním, rychlejším a jednodušším způsobem vyřešení věci.

---

¹⁰³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 740.

5.2.2 Trestní příkaz x dohoda o vině a trestu

To, co trestní příkaz odlišuje od výše uvedených odklonů v trestním řízení, je právě odsouzení obviněného, ke kterému ani u podmíněného zastavení trestního stíhání, ani u narovnání nedochází a způsob sankcionování obviněného se od klasického odsouzení s uložením trestu významně liší.¹⁰⁴ To platí obdobně pro dohodu o vině a trestu. Tedy oba instituty patří svou povahou mezi odsuzující odklony v rámci kterých končí řízení rozsudkem, který obsahuje meritorní rozhodnutí o vině.

Určitou podobnost nalzáme v tom, že samosoudce může trestní příkaz vydat pouze tehdy, je-li skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Rozdíl shledáváme v tom, že trestní případ může být vydán i v případě, kdy obviněný nepřizná spáchání stíhaného skutku, avšak u dohody o vině trestu je prohlášení obviněného o spáchání skutku nezbytnou podmínkou. Bez jejího splnění nelze ke sjednávání dohody přistoupit. U trestního příkazu tedy absentuje kvalifikované potvrzení skutkových zjištění od obviněného.

Podstatnou odlišnost shledávám v rámci zapojení stran do průběhu řízení. Trestní příkaz je vydáván bez součinnosti a aktivity stran. Samosoudce neinformuje strany o tom, že věc bude vyřízena trestním příkazem. Jedinou aktivitou stran je podání odporu. Oproti tomu podstatou dohody o vině a trestu je participace stran sjednávající dohodu. Pokud jde o osobní přítomnost obviněného, tak u dohody o vině a trestu je nezbytná, jelikož je stranou sjednávající dohodu, ve fázi schvalování dohody soudem v rámci veřejného zasedání se jeho přítomnost zajistí předvoláním, a pokud by se nedostavil lze jeho přítomnost vynutit předvedením či pořádkovou pokutou. Naproti tomu trestní příkaz může být vydán i bez osobní přítomnosti obviněného.

5.2.3 Prohlášení viny x prohlášení skutečností za nesporné

Podstata upuštění od dokazování je v případech obou institutů podobná, avšak institut nesporných skutečností se týká otázek skutkových, kdežto prohlášení viny rovněž otázek právních. V obou případech dochází na základě souhlasu obou hlavních procesních stran, tj. obviněného a státního zástupce, k úplnému nebo částečnému upuštění od dokazování za účelem zrychlení trestního řízení.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 431-432.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2021, sp. zn. 11 Tdo 582/2021.

Pokud chce obviněný vyjádřit souhlas výhradně se skutkovými otázkami, měl by tak učinit prostřednictvím institutu nesporných skutečností ve smyslu ustanovení § 206a TrŘ. Institut prohlášení viny podle ustanovení § 206c TrŘ slouží výhradně k akceptaci skutkových zjištění a právní kvalifikaci jednání, které je obviněnému kladeno za vinu.¹⁰⁶

5.2.4 Prohlášení viny a skutečností za nesporné x dohoda o vině a trestu

V ustanoveních § 206a až 206c TrŘ spatřujeme určitou posloupnost. Jelikož v první řadě je obžalovaný v hlavním líčení vyzván k označení nesporných skutečností, dále je poučen o možnosti uzavřít dohodu o vině a trestu a v neposlední řadě pokud nedojde ke sjednání dohody, tak může obžalovaný prohlásit svou vinu.

Co se týče porovnání institutů s dohodou o vině a trestu, tak její schválení se odráží i ve struktuře výrokové části odsuzujícího rozsudku jenž obsahuje výrok o schválení dohody o vině a trestu, a takovýto ani žádný podobný výrok institut nesporných skutečností ani prohlášení viny neobsahuje.¹⁰⁷

Prohlášení viny podle ustanovení § 206c TrŘ je nutné odlišovat od prohlášení o spáchání skutku. Podmínkou pro sjednání dohody o vině a trestu je, že obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán tzv. prohlášení o spáchání skutku. Obviněný, který učiní takovéto prohlášení o spáchání skutku zároveň prohlašuje, že objektivní stránka jím spáchaného skutku byla kryta jeho zaviněním.¹⁰⁸ Mimo to je u institutu prohlášení viny podmínkou souhlas obviněného s právní kvalifikací skutku. Z toho vyplývá, že institut prohlášení viny je oproti prohlášení o spáchání skutku obsahově širší, jelikož zahrnuje podmínku souhlasu s právní kvalifikací uvedou v obžalobě.

5.3 Obviněný

Užití odklonů v trestním řízení mají mít na obviněného pozitivní účinek. Odklony nemohou být aplikovány proti vůli obviněného. Souhlas obviněného vyjadřuje, že se dobrovolně a v souladu s presumpcí neviny podvoluje omezením či povinnostem vyplývajícím z rozhodnutí o odklonu a vzdává se práva na řádný průběh procesu před nezávislým a nestranným soudem.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.3.2023, sp. zn. 11 Tdo 149/2023.

¹⁰⁷ ŠELLENG, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 31.

¹⁰⁸ GONDEKOVÁ, Š. Prohlášení viny jako nekvalifikované doznání kvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 42.

¹⁰⁹ ŠČERBA, F. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 34.

Odklony kladou důraz na nápravu pachatele. Jejich přínos spatřuji především v pozitivním vlivu na výchovu a směřování obviněného k řádnému vedení života v souladu s právními normami. V rámci jejich aplikace je obviněný motivován k předvzetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a k odstranění negativních následků svého činu, a to jak ve vztahu k poškozenému, tak i k celé společnosti. Jeho snaha by se měla projevovat v nápravě narušeného vztahu mezi ním a poškozeným, především pokud byla jeho protiprávním jednáním způsobena poškozenému škoda nebo nemajetková újma, měl by takovou škodu či újmu odčinit.

Obviněnému se nabízí vyřízení věci zpravidla podstatně mírnějším a méně zatěžujícím způsobem, než u standardního vyřízení věci. Prospěch pro obviněného spatřuji ve zmírnění psychického tlaku a stresu spojeného s trestním řízením.

Po finanční stránce je vyřízení věci formou odklonů pro obviněného výhodné, jelikož je věc vyřízena rychlejším způsobem než by tomu bylo u standardního trestního řízení, takže má obviněný nižší náklady na obhajobu a navíc u neodsuzujících odklonů nemá povinnost k náhradě nákladů řízení.

Obviněný nemá obligatorní nárok na ukončení trestního stíhání v rámci těchto odklonů, jelikož jde o alternativy, jejichž uplatnění si nelze nárokovat.

V případě odsuzujících odklonů by měla být sankce ukládána takovým způsobem, aby byla přiměřená okolnostem případu, osobě obviněného, perspektivě jeho znovuzачlenění do běžného života v určité komunitě.¹¹⁰

Instutity podmíněného zastavení trestního stíhání a narování, jak již bylo výše zmíněno, jsou evidovány v Rejstříku trestů, avšak záznam není součástí výpisu z evidence Rejstříku trestů. Tato skutečnost má pro obviněného výhodu v tom, že v případě, že je po něm zaměstnavatelem vyžadován výpis z Rejstříku trestů jako podmínka pro posouzení vhodnosti z hlediska bezúhonnosti je v rámci takového výpisu považován za bezúhonného. U podmíněného zastavení trestního stíhání dochází za splnění podmínek a uplynutím lhůty¹¹¹ k vyřazení údaje o obviněném z evidence Rejstříku trestů. Opis z Rejstříku trestů je dostupný orgánům činným v trestním řízení a Ministerstvu spravedlnosti. Z takového opisu nelze vyvozovat závěry o spáchaní trestného činu pro účely případného dalšího trestního stíhání, a to především z hlediska recidivy.

---

¹¹⁰ SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PÚRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 18.

¹¹¹ viz. ustanovení § 8, § 9 zákona o Rejstříku trestů

5.3.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Dopad odklonu podmíněného zastavení trestního stíhání na obviněného považují za pozitivní, jelikož se jedná o neodsuzující odklon, tedy obviněnému není uložena sankce za spáchaný trestný čin. Přestože mu není uložen žádný trest, tak v rámci zkušební doby obviněnému hrozí, že při nesplnění podmínek s následkem neosvědčení se by mu trest mohl být uložen.

Pro obviněného je vyřízení formou tohoto odklonu spojeno s určitými omezeními a povinnostmi, které jsou uloženy s jeho souhlasem. Obviněnému je stanovena zkušební doba, a v rámci zkušební doby je možné mu uložit, aby dodržoval přiměřená omezení a povinnosti¹¹² směřující k tomu, aby vedl řádný život. Během zkušební doby je obviněný vystaven nejistému výsledku ohledně toho, zda se po uplynutí zkušební doby rozhodne o jeho osvědčení či nikoliv. Obviněný má situaci během zkušební doby tzv. „ve svých rukách“, jeho prioritou by mělo být vedení řádného života a měl by se pokusit o odstranění negativních příčin, které ho vedly ke spáchání přečinu.

Další dopad na obviněného představují tzv. aspirační podmínky podle § 307 odst. 2 TrŘ, spočívající ve zdržení se určité činnosti během zkušební doby a povinnosti složit peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti.

Co se týče finančního dopadu na obviněného, tak obviněný má povinnost nahradit poškozenému způsobenou škodu. V případě, že uzavřel s obviněným dohodu o úhradě škody, musí provést její úhradu do uplynutí stanovené zkušební doby. V případě uplatnění varianty podle ustanovení § 307 odst. 2 TrŘ složí obviněný na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti, přičemž výši složené částky určuje sám obviněný s ohledem na vlastní hodnocení závažnosti spáchaného trestného činu. Složená částka by neměla být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Obviněný není finančně zatížen uhrazením nákladů řízení, jelikož je tato povinnost podle ustanovení § 152 TrŘ vázána na pravomocné uznání viny obžalovaného.

---

¹¹² viz. ustanovení § 48 odst. 4 TZ

5.3.2 Narovnání

Pro obviněného představuje narovnání v komparaci s podmíněným zastavením trestního stíhání shovívavější formu vyřízení věci, jelikož není obviněnému ukládána zkušební doba a s ní spojené omezení a povinnosti. Z hlediska přístupu orgánů činných v trestním řízení a obviněného se jedná v podstatě o nejvýhodnější institut.¹¹³

Pro obviněného je dosažení aplikace institutu narovnání náročnější, než je tomu u podmíněného zastavení trestního stíhání, jelikož zákon stanovuje mnoho formálních podmínek, které je nutné pro aplikaci splnit.

Pro aplikaci narovnání musí být splněna podmínka uhrazení škody v plném rozsahu, resp. majetkové škody, nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení. Další z podmínek, kterou je potřeba naplnit je složení peněžité částky určené na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Splnění těchto podmínek se odráží ve finančním dopadu na obviněného. Významnou roli v neuplatnění tohoto odklonu hraje neochota obviněného nahradit poškozenému škodu a k tomu další částku na pomoc obětem trestné činnosti. Obviněný totožně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání není povinen uhradit náklady řízení.

Výhodou pro obviněného je, že rozhodnutím o schválení narovnání dochází k definitivnímu zastavení trestního stíhání, tím pádem nemusí obviněný absolvovat žádnou zkušební dobu, po kterou by bylo rozhodováno, zda k takovému zastavení dojde či nikoliv. Tudiž účinky spojené s narovnáním jsou pro obviněného příznivější.

5.3.3 Trestní příkaz

Trestní příkaz je přínosem pro obviněného z hlediska toho, že předchází veřejné konfrontaci s vlastním činem a jeho důsledky a rovněž se mu nabízí možnost vyhnout se bezprostřednímu kontaktu s poškozeným a orgány činnými v trestním řízení.

Prioritou obviněného je mít trestní řízení co nejrychleji „za sebou“. Z toho důvodu se pro něj vyřízení věci formou trestního příkazu jeví jako účelné.

---

¹¹³ ŠÁMAL, P. Odklony v justiční praxi [online], [cit. 2024-03-03], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>.

Nedostatek trestního příkazu nalézám v absenci výchovného účinku. Ve věci, kdy se jedná o prvopachatele, považuji výchovný účinek za nezbytný z důvodu předcházení jeho opakování v trestné činnosti.

Domnívám se, že pro obviněného v rámci vyřízení věci trestním příkazem existuje určité úskalí, jelikož soud neprovádí dokazování a rozhoduje pouze na základě předložených spisů. Obviněný by měl být obezřetný a v případě, že shledá nezákonnost měl by se proti tomu ohradit podáním odporu. Obviněný podává odpor v případě, kdy v souladu se zásadou zajištění práva na obhajobu chce uplatnit svá práva v celém rozsahu, zejména právo materiální obhajoby.

Obviněnému je dána možnost zrušit trestní příkaz podáním odporu a tím docílí projednání věci v hlavním líčení. Po podání odporu není samosoudce v hlavním líčení vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Obviněnému může být uložen přísnější trest, jelikož se vůči němu neuplatňuje zásada zákazu *refomation in peius*. Pokud obviněný nepododá proti trestnímu příkazu odpor, jeho nečinnost se považuje za konkludentní souhlas s řešením formou trestního příkazu. V tomto spatřuji konsenzuálnost trestního příkazu.

5.3.4 Dohoda o vině a trestu

Podstatou dohody o vině a trestu je konsenzus stran, které jsou součástí vyjednávání. Obviněný se aktivně podílí na sjednávání dohody. Následkem čehož je posíleno vědomí obviněného, že výsledek řízení, kterého by chtěl dosáhnout, má, alespoň zčásti, ve svých rukou.¹¹⁴

Obviněný může svým ochotným přístupem docílit zmírnění trestu. Podle důvodové zprávy má být jednou z hlavních výhod pro obviněného právě skutečnost, že jeho ochota spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení bude odměněna shovívavostí při určení druhu trestu a jeho výměry, který by měl být mírnější než trest uložený soudem v případě standardního průběhu trestního řízení.¹¹⁵

---

¹¹⁴ ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 45.

¹¹⁵ důvodová zpráva k parlamentnímu návrhu zákona č. 193/2012 Sb., sněmovní tisk č. 510/0

5.4 Poškozený

Při uplatnění odklonů v trestním řízení má zásadní význam zájem poškozeného, jehož výrazem je urovnání konfliktu mezi obviněným a poškozeným a uspokojivé vyřešení následků trestného činu.¹¹⁶

V ustanovení § 43 odst. 3 TrŘ je poškozenému zaručeno právo domáhat se náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Využití institutů představuje nezanedbatelnou výhodu pro poškozeného, jelikož se může tímto způsobem snáze dobrat náhrady materiální či imateriální újmy.¹¹⁷ Aplikací odklonů dochází k rychlejšímu a pružnějšímu uspokojení jeho nároků, než kdyby probíhalo standardní řízení. Další pozitivum pro poškozeného spatřuji v tom, že se vyhne zbytečným finančním nákladům.

Vyřízení věci tzv. konsenzuálním způsobem je pro poškozeného výhodné z hlediska jeho ochrany. Trestní řízení může být pro poškozeného stresovou situací mající vliv na jeho psychické a fyzické zdraví. Jelikož se vyřízení věci u některých institutů obejde bez přímého kontaktu poškozeného a obviněného, snižuje se tím riziko tzv. sekundární viktimizace. Během standardního trestního řízení může docházet k tomu, že konflikt mezi poškozeným a obviněným eskaluje. Vyřízením věci formou odklonu se dá této situaci předejít.

V rámci řízení musí být šetřeno práv poškozeného na spravedlivý proces. Státní zástupce dbá zájmy poškozeného.

5.4.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

U podmíněného zastavení trestního stíhání nemá poškozený tak silné postavení jako je tomu u narovnání, jelikož pro aplikaci tohoto institutu není vyžadován jeho souhlas.

Z pohledu náhrady škody má poškozený jistotu, že mu bude nahrazena škoda či vydáno bezdůvodné obohacení, jelikož se jedná o obligatorní podmínku, která musí být pro aplikaci tohoto institutu splněna. Poškozenému je nahrazena škoda v plné výši nebo je sjednána dohoda mezi ním a obviněným o způsobu její náhrady, případně poškozený učiní jiné opatření směřující k náhradě. V tomto spatřuji značnou výhodu pro poškozeného, jelikož se snadnějším způsobem

---

¹¹⁶ CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 411.

¹¹⁷ LICHNOVSKÝ, V. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekonfigurací trestního řádu. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s.138.

domůže dosažení odškodnění, než by tomu bylo ve standarním řízení, a navíc má možnost ovlivnit jakou formou a způsobem mu bude uhrazena. Poškozenému je také dána možnost jednat s obviněným napřímo nebo zprostředkovaně, tím pádem se může vyhnout případné konfrontaci.

Poškozený má právo náhradu škody odmítnout, respektive ji nemusí vůbec požadovat.¹¹⁸

Nevýhodou z pohledu poškozeného je nemožnost domáhání se nemajetkové újmy.

5.4.2 Narovnání

U narovnání je vyžadována součinnost všech stran řízení. U poškozeného se jeho aktivní participace projevuje v nutnosti udělení souhlasu. Poškozenému je v řízení o narovnání přiznána určitá důležitost, jelikož bez souhlasu s vyřízením věci formou narovnání by nebylo možné narovnání schválit.

Poškozený je v rámci procesu rozhodnutí o schválení narovnání podroben výslechu, při kterém je tázán na okolnosti a způsob uzavření dohody o narovnání. Je především kontrolováno, zda dohodu o narovnání učinil dobrovolně na základě své svobodné vůle. Poškozený má možnost projevit jak vnímá okolnosti spáchání trestného činu a zda je pro něj postup v rámci odklonu narovnání dostatečnou kompenzací.

Poškozený má právo na alternativu náhrady škody, odčinění způsobené újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, které je pro něj nejvýhodnější, za předpokladu, že to je v možnostech a schopnostech obviněného.

5.4.3 Trestní příkaz

Poškozený má uplatnit svůj nárok do vydání trestního příkazu. Pokud poškozený uplatní svůj nárok řádně a včas, je obsahem trestního příkazu výrok o náhradě škody či nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.

Podle mého názoru je poškozený v rámci vyřešení věci trestním příkazem značně znevýhodněn a dochází k opomíjení jeho práv. Problém nastává v tom, že k vydání trestního příkazu může dojít, aniž by se o tom poškozený dozvěděl, jelikož samosoudce nemá povinnost o tom poškozeného informovat. Vydáním trestního

---

¹¹⁸ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 69.

příkazu ztrácí poškozený možnost domáhat se uplatnění svého nároku. Podle Jelínka by měla být v trestním řádu zakotvena povinnost soudu informovat poškozeného, aby měl možnost včasného uplatnění svého nároku.¹¹⁹

Šámal navrhuje, aby bylo poučení přizpůsobeno tak, aby pro případ, že bude vydán trestní příkaz, byl poškozený poučen, že takový případ může nastat, a proto by měl svůj nárok uplatnit co nejdříve, tedy pokud možno už v průběhu přípravného řízení.¹²⁰

Za velký nedostatek trestního příkazu považují nemožnost poškozeného podat odpor proti trestnímu příkazu, který zakládá nerovnost procesních stran, přestože je poškozený osobou bezprostředně dotčenou trestním příkazem, ale není oprávněn proti takovému trestnímu příkazu podat odpor. Poškozenému tak nejenže není umožněno napadnout nesprávné rozhodnutí o náhradě škody, ale je mu odepřena i možnost obrany v případě, že o jeho nároku nebylo samosoudcem vůbec rozhodnuto.¹²¹

Absencí řádného opravného prostředku, který by mohl podat poškozený, dochází k jeho znevýhodnění, jelikož nemá možnost docílit nápravy nesprávnosti rozhodnutí žádnými zákonnými prostředky.

De lege ferenda by bylo vhodné rozšířit možnost podání odporu směřujícího proti trestnímu příkazu na poškozeného. Nepovažují však za účelné, aby odpor směřoval na celý trestní příkaz, jelikož by bylo možné uložit obviněnému přísnější trest v důsledku odporu poškozeného, a to přestože sám odpor nepodal a přijal vyřešení věci trestním příkazem. Za patřičnou považují situaci, kdy by se podáním odporu rušil trestní příkaz v části týkající se náhrady škody. Poté by mohl samosoudce ve věci rozhodnout nebo by byl poškozený odkázán se svými nároky na občanskoprávní či jiné řízení.

5.4.4 Dohoda o vině a trestu

Poškozený má při sjednávání dohody o vině a trestu zvláštní postavení. Poškozený totiž není pouze pasivním účastníkem, jelikož má možnost významným

---

¹¹⁹ JELÍNEK, J. GRÍVNA, T. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. s. 20.

¹²⁰ ŠÁMAL, P. Odklony v justiční praxi [online], [cit. 2024-03-03], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>.

¹²¹ JELÍNEK, J. GRÍVNA, T. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. s. 20.

způsobem ovlivnit jeho průběh a do určité míry mít vliv také na jeho výsledek. Tato aktivní participace poškozeného posiluje jeho postavení v řízení.

V souladu s principy restorativní justice je státní zástupce povinen dbát na zájmy poškozeného při sjednávání dohody. Poškozený má právo účasti na jednání. Vyrozumívá se o době a místě jednání, pokud výslovně neprohlásil, že se vzdává svých procesních práv, které mu zákon jako poškozenému přiznává. Účast poškozeného na samotném jednání je fakultativní, závisí na jeho rozhodnutí, zda se dostaví či nikoliv.¹²² Z toho vyplývá, že účast poškozeného není nezbytná a dohodu lze sjednat i bez jeho přítomnosti. Nedostaví-li se poškozený ke sjednávání dohody, tak může státní zástupce jednat s obviněným bez ohledu na to, zda se o svém nároku poškozený vyjádřil, či nikoliv. Poškozený musí uplatnit svůj nárok na náhradu škody nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu. Neuplatní-li poškozený svůj nárok nejpozději při prvním jednání, nelze tento nedostatek v následném řízení zhojit. Výjimkou je situace, kdy nedojde ke schválení dohody a věc je vrácena zpět do přípravného řízení. V takovém případě bude mít poškozený možnost uplatnění svého nároku nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. Pokud obviněný uplatnil řádně svůj nárok, avšak jednání není přítomen, tak za něj dohodne rozsah a způsob náhrady škody státní zástupce, a to až do výše uplatněného nároku. Ustanovení § 175a odst. 5 TrŘ výslovně stanovuje, že státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu dbá na zájmy poškozeného.

Pokud je poškozený na jednání přítomen, tak má právo vyjádřit se ke svým nárokům, může se vyjádřit i k otázce viny obžalovaného a přiměřenosti jeho trestu – tímto jeho vyjádřením však není státní zástupce vázán. Státní zástupce jeho vyjádření může zohlednit při stanovení výše a druhu trestu.

Od aplikace dohody o vině a trestu poškozený očekává, že se snáze dočká reálného odškodnění a že bude ušetřen dalšího soudního projednávání a nákladů s tím spojených.¹²³ Dle důvodové zprávy je přínos pro obviněného shledáván v jeho ochraně před sekundární viktimizací, jelikož už nebude muset opakovaně svědčit v řízení před soudem a nebude tak znovu vystaven stresu vyplývajícímu z veřejného projednání všech detailů trestného činu, jehož se stal obětí.¹²⁴

---

¹²² COUFAL, A. Dohoda o vině a trestu v českém trestním řízení. In: FRYŠTÁK, M. FOJT, D. LUKÁŠOVÁ, M. SKUPIN, Z. J., JANOVEC, M. *COFOLA 2018 - část 5: Permanentní reforma trestního řízení (sborník z konference)*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 29.

¹²³ J. Musil: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení [online], [cit. 2024-01-20], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>.

¹²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Obsahem dohody je rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení.

Poškozený je oprávněn proti rozsudku schvalujícímu dohodu o vině a trestu podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydáním bezdůvodného obohacení a tato dohoda byla soudem schválena v podobě, s níž souhlasil.

5.5 Statistické údaje

Statistické údaje o aplikaci odklonů poskytují důležité a objektivní informace o postavení odklonů a jejich využívání v praxi, z toho důvodu jsem se je rozhodla zařadit do této práce.

V tabulkách níže jsou obsaženy jednotlivé odklony, s výjimkou institutu prohlášení viny a prohlášení skutečností za nesporné, které jsou předmětem této práce. Při zpracování vycházím z aktuálně dostupných statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti.¹²⁵

V prvním sloupci tabulek je uveden rok, ve druhém sloupci celkový počet vyřízených věcí v rámci trestní agendy u okresních soudů na území České republiky, další sloupce zachycují četnost využívání odklonů v praxi.

Tabulka č. 1: Aplikace odklonů v letech 2014 až 2019

Rok	Celkový počet vyřízených věcí	Trestní příkaz	Podmíněné zastavení trestního stíhání	Narovnání	Dohoda o vině a trestu
2014	97309	55689	2004	71	70
2015	87149	48107	1930	51	72
2016	80990	44437	1903	35	93
2017	74994	40089	1791	49	76
2018	71712	40148	1537	45	90
2019	72296	40353	1427	45	130

Zdroj: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.

¹²⁵ Statistika ministerstva spravedlnosti. Statistika a výkaznictví [online]. justice.cz. [cit. 2024-03-08], Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.

Z dostupných statistických údajů o aplikaci odklonů v trestním řízení vyplývají následující zjištění. Jak vyplývá z tabulky č. 1, v roce 2014 byl celkový počet vyřízených věcí ve výši 97 309. V nadcházejícím roce došlo ke snížení počtu vyřízených věcí, a to na 87 149. V roce 2015 je patrný 10,44% pokles vůči roku 2014. Z tabulky vyplývá sestupná tendence počtu vyřízených věcí již od počátku sledovaného období, tedy od roku 2014. Pokles mezi rokem 2014 až rokem 2019 činí 25,7 %.

V letech 2014 až 2019 byly odklony aplikovány v 57,8 % ze všech pravomocně ukončených věcí. Přičemž největší podíl představuje trestní příkaz. Druhým nejčastěji využívaným odklonem je podmíněné zastavení trestního stíhání, přestože oproti trestnímu příkazu není využíván v takové míře. Zanedbatelnou roli má institut narovnání, kterým se vyřešilo zhruba 0,1 % z celkového počtu vyřízených věcí. V rámci odklonů představuje narovnání jen 0,1 %. Co se týče dohody o vině a trestu, ta byla využívána v pouhých 0,15 % případů.

Tabulka č. 2: Aplikace odklonů v letech 2020 až 2023

Rok	Celkový počet vyřízených věcí	Trestní příkaz	Podmíněné zastavení trestního stíhání	Narovnání	Dohoda o vině a trestu
2020	62626	35059	1116	29	370
2021	61848	33520	984	29	1668
2022	63576	34875	1175	28	1516
2023	64592	35278	1141	14	1597

Zdroj: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.

Z tabulky č. 2 lze vyčíst, že v roce 2020 byl celkový počet vyřízených věcí ve výši 62 626. V nadcházejícím roce došlo ke snížení počtu vyřízených věcí, a to na 61 848, což představuje 1,24% pokles vůči roku 2020.

V letech 2020 až 2023 bylo aplikováno 58,7 % odklonů ze všech pravomocně ukončených věcí. Totožně jako v předchozích letech byl nejčastěji využíván trestní příkaz. Druhým hojně využívaným odklonem není, jak tomu bylo v předchozích letech, podmíněné zastavení trestního stíhání, nýbrž od roku 2021 se

jedná o institut dohody o vině a trestu. Narovnání má ve srovnání s ostatními odklony stále zanedbatelnou roli.

Z dat z obou tabulek se dozvídáme, že za dané období je odklony vyřešeno průměrně až 58 % z celkového počtu vyřízených věcí. Trestní příkaz je oproti ostatním odklonům využíván ve více než 55 % trestních věcí. V letech 2015 až 2019 představovaly odklony, vyjma trestního příkazu, 2,4 % ze všech skončených věcí. V období od roku 2020 do roku 2023 je zřetelná tendence nárůstu na 3,8 %. V letech 2020 až 2023 spatřujeme, že se počet vyřízených věcí u narovnání snižuje. Oproti tomu sledujeme rapidní nárůst využívání dohody o vině a trestu. V rozmezí od roku 2021 do roku 2023 dochází k aplikaci dohody o vině a trestu v průměru 2,5 % z celkového počtu vyřízených případů. V porovnání s ostatními odklony je aplikována v průměru ve 4 % případů.

5.5.1 Trestní příkaz

Za sledované období od roku 2014 do roku 2023 bylo trestním příkazem vyřízeno přibližně 407 555 případů, což představuje zhruba 55 % z celkového počtu vyřízených věcí. Z toho vyplývá, že je formou trestního příkazu vyřizována více než polovina žalovaných trestných činů rozhodovaných okresními soudy.

Příčinou jeho četnosti využívání je jeho jednoduchost, rychlost a hospodárnost. Představuje rychlý a zároveň efektivní nástroj k vyřízení trestní věci.

Od roku 2014 do roku 2023 bylo pravomocně odsouzeno trestním příkazem každoročně 35 200 až 55 670 obviněných, což ukazuje značné odbřemenění soudů, konkrétně samosoudců okresních soudů, kteří v těchto věcech rozhodovali bez nařízení hlavního líčení. Nejvíce osob bylo pravomocně odsouzeno trestním příkazem v roce 2014. Vliv na to má skutečnost, že v tomto roce došlo k vyřízení nejvyššího počtu vyřízených věcí.

Považuji za vhodné zamyslet se nad otázkou nadměrného využívání tohoto institutu. Nadužívání trestního příkazu vede k nenaplnění účelu trestního řízení. Dle mého názoru, by bylo patřičné, aby se samosoudci při svém rozhodování zamysleli nad tím, že trestní příkaz není pravidlem, ale pouhou alternativou.

5.5.2 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Z tabulky vyplývá, že podmíněným zastavením trestního stíhání bylo v letech 2014 až 2023 vyřízeno 15 404 případů týkající se fyzických osob. V průměru je podmíněné zastavení trestního stíhání využíváno ve 2 % všech vyřízených věcí.

V porovnání s využíváním ostatních odklonů dochází k jeho aplikaci průměrně v 3,6 % za daná období.

Z tabulky lze vyčíst, že podmíněné zastavení trestního stíhání je v podstatě neměnnou záležitostí, ve sledovaném období docházelo k jeho použití stejnou měrou.

V roce 2017 pozorujeme největší podíl podmíněného zastavení trestního stíhání za 10 let – zvýšení o 0,4%.

U podmíněného zastavení trestního stíhání není potřeba splnění tolika podmínek jako je tomu u narovnání, například u narovnání je nezbytný souhlas poškozeného s vyřízením věci. U podmíněného zastavení trestního stíhání považují za účelné stanovení zkušební doby, jelikož se jedná o účinný nástroj z hlediska ochrany a výchovného působení na obviněného. Orgány činné v trestním řízení mají možnost v tomto směru ovlivňovat obviněného a zkoumat zda dodržuje vedení řádného způsobu života, a to včetně stanovených závazků a omezení. Z tohoto důvodu bývá tento institut orgány činnými v trestním řízení mnohem častěji využíván. Z dat uvedených v tabulce vyplývá, že aplikace podmíněného zastavení trestního stíhání mnohonásobně převyšuje počet případů schvalných narovnáním.

5.5.3 Narovnání

Institut narování je již od svého začlenění do trestního řádu využíván naprosto minimálně. Získaná data ukazují, že narovnáním bylo vyřízeno jen zanedbatelné množství případů. Při srovnání hodnot z tabulky č. 1 a tabulky č. 2 se dozvídáme, že aplikace tohoto odklonu klesá.

Ze statistických údajů z roku 2023 pozorujeme, že došlo k poklesu využívání narovnání na pouhých 14 případů. To představuje oproti roku 2022 snížení o polovinu.

Narovnání není v aplikační praxi tak čteně využíváno z několika důvodů. Těmi jsou zákonem stanovené formální podmínky, které je nezbytné naplnit proto, aby mohlo být schváleno narovnání, a to jak na straně obviněných, tak i orgánů činných v trestním řízení, když tyto orgány často nepřístupují ke schválení narovnání ani při zájmu obviněných a poškozených s ohledem na technickou a administrativní komplikovanost možnosti použití tohoto institutu.¹²⁶ Takovou podmínkou je například výslech poškozeného i obviněného.

---

¹²⁶ KOCINA, J. Narovnání v trestním řízení In: Dávid, R. Sehnálek, D. Valdhans, J. *Sborník příspěvků z konference Dny práva 2010*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 61.

Hlavním důvodem proč není narovnání více aplikováno je nízký zájem obviněných o vyřízení věci touto formou. Je tomu tak, jelikož nezbytnou podmínkou pro uplatnění narování je kromě náhrady škody i složení peněžité částky určené pro oběti trestných činů, obvinění odmítají takovou částku zaplatit, a to jak z důvodů své vlastní nemajetnosti nebo se jim částka jeví jako nepřiměřená ke spáchanému trestnému činu.

Ve srovnání s podmíněným zastavením trestního stíhání je narovnání málo využíváno, přestože mezi instituty existuje malá diferenciacce, neboť jsou podmínky jejich aplikace značně podobné, avšak provedení narovnání je pro orgány činné v trestním řízení náročnější.¹²⁷ Z toho důvodu v praxi přistupují k aplikaci podmíněného zastavení trestního stíhání, spíše než k narovnání.

5.5.4 Dohoda o vině a trestu

Zkoumaným obobím aplikace dohody o vině a trestu jsou roky 2012 až 2023, tedy období od samotného zavedení institutu do trestního řádu až do konce loňského roku.

Následující tabulka č. 3 uvádí hodnoty aplikace dohody o vině a trestu u okresních soudů, a to jako soudů prvního stupně. V prvním sloupci je uveden rok, ve druhém sloupci počet podání návrhů na schválení dohody o vině a trestu, ve třetím sloupci počet dohod, které byly soudem schváleny. Pro lepší přehlednost jsou tyto hodnoty uvedeny v grafu č. 1, z něhož lze vyvodit vzestupnou tendenci aplikace dohody o vině a trestu.

Z tabulky lze vyčíst, že v letech 2012 až 2019 se institut dohody o vině a trestu takřka nevyžíval. K jeho aplikaci došlo v zhruba 0,15 % případů. Dohoda o vině a trestu nebyla od svého zavedení využívána z několika důvodů. Prvním z nich byla možnost jejího využívání pouze na podobný okruh případů jako ostatní odklony, dalším důvodem byla nepochybně povinnost sjednávání dohody obhájcem obviněného.

V rozmezí let 2020 až 2023 nastal rapidní nárůst aplikace institutu dohody o vině a trestu. Zejména rok 2021 zaznamenal vysoké zvýšení schválených dohod. V roce 2023 se počet schválených dohod oproti počtu z roku 2020 – skoro zpětinásobil.

---

¹²⁷ ŠÁMAL, P. Odklony v justiční praxi [online], [cit. 2024-03-03], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>.

V časovém období od roku 2020 do roku 2023 je počet návrhů na schválení dohody nižší než počet schválených dohod. Je tomu tak, jelikož novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. může dojít ke schválení dohody i bez návrhu, a to v průběhu hlavního líčení po podání obžaloby.

Důsledkem novely trestního řádu provedené výše zmíněnou novelou¹²⁸ došlo k výraznému nárůstu počtu schválených dohod o vině a trestu. Je tomu tak, jelikož je umožněno uzavřít dohodu o vině a trestu pro všechny trestné činy, tzn. včetně zvláště závažných zločinů. Dále není nutné, aby byl sjednání dohody přítomen obhájce obviněného, taková povinnost zůstala pouze v případech nutné obhajoby. Značný podíl na nárůst sjednávaných dohod má nepochybně Memorandum o součinnosti.

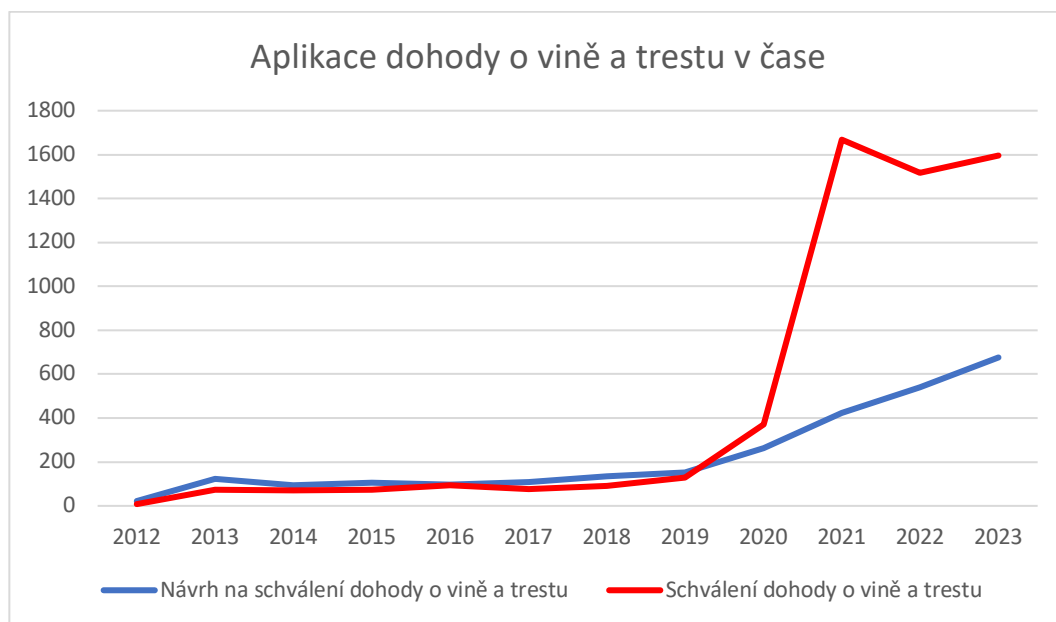
Tabulka č. 3: Dohoda o vině a trestu v letech 2012 až 2023

Rok	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Schválení dohody o vině a trestu
2012	22	8
2013	122	72
2014	95	70
2015	105	72
2016	96	93
2017	109	76
2018	134	90
2019	153	130
2020	263	370
2021	424	1668
2022	540	1516
2023	676	1597

Zdroj: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.

¹²⁸ Novela trestního řádu provedená zákonem č. 333/2020 Sb.

Graf č. 1 - Aplikace dohody o vině a trestu v čase

Zdroj: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.

Závěr

Předkládaná diplomová práce si kladla za cíl poskytnout ucelený přehled jednotlivých konsenzuálních způsobů vyřízení trestních věcí. Záměrem práce byla komparace jednotlivých institutů a zhodnocení jejich fungování v praxi, a to na základě poznatků, které autorka této práce zpracovala ze statistických údajů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti. Za účelem dosažení stanových cílů jsem zvolila využití analýzy právních předpisů, odborných článků a judikatury. Při srovnání jednotlivých druhů odklonů bylo využito komparativní metody.

V úvodu první kapitoly jsem pomocí odborných názorů definovala pojem odklonu. V další části první kapitoly a následně ve druhé kapitole přistupuji k postupnému rozebírání jednotlivých institutů. Zabývám se podmínkami jejich aplikace a průběhem řízení, ve kterém dochází k jejich využití. V této práci bylo pojednáváno o podmíněném zastavení trestního stíhání, narovnání, trestním příkazu a dohody o vině a trestu. Instituty prohlášení viny a prohlášení skutečností za nesporné jsou obsaženy v kapitole tři a čtyři. Ty byly do trestního řádu inkorporovány v rámci snahy o racionalizaci trestní justice. Instituty mají bezesporu vliv na rychlost a efektivnost trestního řízení. Jejich hlavní přínos je sledován v aktivním zapojení obviněného do řízení, jelikož má tuto možnost již od doručení obžaloby.

V rámci výzkumu zaměřeného na porovnání institutů v praxi jsem došla k závěru, že dominantním odklonem, který je využíván, je trestní příkaz. K jeho aplikaci dochází ve více než 55 % případů. Často využívaným odklonem sledávám institut podmíněného zastavení trestního stíhání. Od roku 2020 jsem vyzorovala nárůst využívání dohod o vině a trestu. Primárními důvody tohoto navýšení je novela trestního řádu provedená zákonem č. 333/2020 Sb. a Memerandum o součinnosti. Oproti ostatním institutům hraje insitut narovnání zanedbatelnou roli.

V rámci využívání konsenzuální způsobů vyřízení trestních věcí disponují orgány činné v trestním řízení škálou alternativ umožňujících se odklonit od standardního průběhu trestní řízení a vyřídit věc formou procesní alternativy. Na základě zjištění vyplývajících z této práce je autorka přesvědčena o jejich pozitivním vlivu promítající se v hospodárnosti, rychlosti a efektivitě. Nelze opomenout jejich přínos na urovnání konfliktního vztahu mezi obviněným a poškozeným, který vznikl následkem trestné činnosti.

Resumé

The topic of this thesis is consensual methods of handling criminal matters and diversions in criminal proceedings. These special types of criminal proceedings are alternative to the standard criminal proceeding. Their essence is to settle the matter by consensus. The thesis deals with the conditional discontinuance of criminal prosecution, settlement, criminal warrant and plea bargain. It also discusses the concept of diversion in criminal proceedings. It is a form of diversion in criminal proceedings, which is intended to speed up and simplify criminal proceedings. In the diploma thesis I deal with the analysis of individual types of diversions and its application in practice. The most attention is given to the statutory conditions for application of individual diversions and the procedure for their application. I examine the impact of each diversion on the proceedings - speed, economy, efficiency, impact on the victim and the accused.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře, učebnice

1. D R A Š T Í K, A ., F E N Y K, J . a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-31]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
2. DRÁŠTÍK, A. *Trestní řád: komentář. II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 1140 s. ISBN 978-80-7552-600-7.
3. FENYK, J. CÍSAŘOVÁ, D. GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 952 s. ISBN 978-80-7598-307-7.
4. CHMELÍK, J. STOČESOVÁ, S. IN: CHMELÍK, J. a kol. *Trestní řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 510 s. ISBN 978-80-7380-488-6.
5. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, 864 s. ISBN 978-80-8757-644-1.
6. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s. ISBN 978-80-7502-278-3.
7. JELÍNEK, J. GRIVNA, T. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. 256 s. ISBN 978-80-87576-39-7.
8. JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 5. vydání. Praha: Leges, 2014, 1424 s. ISBN 978-80-7502-637-8.
9. KURSOVÁ, J. § 175a [Dohoda o vině a trestu - podmínky využití, postup při sjednávání a obsah dohody]. In: D R A Š T Í K, A ., F E N Y K, J . a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-19]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
10. KURSOVÁ, J. § 314o [Přezkoumání dohody o vině a trestu a možné varianty následného postupu]. In: D R A Š T Í K, A ., F E N Y K, J . a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-2]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
11. OSMANČÍK, O. a kol. *K problematice alternativních trestů a opatření*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, 151 s. ISBN 8086008266.

12. SOTOLÁŘ, A. § 307 [Předpoklady podmíněného zastavení trestního stíhání]. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-20]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
13. SOTOLÁŘ, A. § 309 [Předpoklady schválení narovnání]. In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-26]. ASPI_ID KO141_1961CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
14. SOTOLÁŘ, A. ŠÁMAL, P. PŮRY, F. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Beckovy příručky pro právní praxi. Praha: C.H. Beck, 2000, 468 s. ISBN 8071793507.
15. ŠÁMAL, P. GŘIVNA, T. *Trestní řád: komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
16. ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vyd. Praha: Leges, 2014, 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
17. ŠČERBA, F. *Dohoda o vině a trestu a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2012, 128 s. ISBN 978-80-87576-30-4.
18. TIBITANZLOVÁ, A. *Odklony v trestním řízení*. Teoretik. Praha: Leges, 2018, 360 s. ISBN 978-80-7502-319-3.
19. ZŮBEK, J. *Odklony v trestním řízení*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019, 336 s. ISBN 978-80-7598-245-2.

Odborná periodika a příspěvky ve sbornících

1. COUFAL, A. Dohoda o vině a trestu v českém trestním řízení. In: FRYŠTÁK, M. FOJT, D. LUKÁŠOVÁ, M. SKUPIN, Z. J., JANOVEC, M. *COFOLA 2018 - část 5: Permanentní reforma trestního řízení (sborník z konference)*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 26-40.
2. COUFAL, A. Dohoda o vině a trestu v kontextu novely č. 333/2020 Sb. In: JANOVEC, M. MALÝ, J. ŠÍP. J. Pohl. J. ZAHRADNÍČKOVÁ, M. *COFOLA 2021 - část 3: Statistické a dynamické aspekty trestního práva (sborník z konference)*. Brno: Masarykova univerzita, 2021, s. 12-26.
3. GONDEKOVÁ, Š. Prohlášení viny jako nekvalifikované doznání kvalifikovaného. *Bulletin advokacie*, 2021, roč. 28, č. 5, s. 40-43. ISSN 1210-6348.

4. JELÍNEK, J. Trestní příkaz jako forma odklonu v trestním řízení. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 9-19. ISBN 978-80-7502-109-0.
5. KOCINA, J. Narovnání v trestním řízení In: Dávid, R. Sehnálek, D. Valdhans, J. *Sborník příspěvků z konference Dny práva 2010*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 56-62. ISBN 978-80-210-5305-2.
6. KOCINA, J. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2020, roč. 11, č. 11, s. 17-19. ISSN 1210-6348.
7. LICHNOVSKÝ, V. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekodifikací trestního řádu. In: JELÍNEK, J. *Alternativní řešení trestních věcí: sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2015, trestní sekce*. Praha: Leges, 2015. Teoretik, s. 136-147. ISBN 978-80-7502-109-0.
8. PROVAZNÍK, J. MULÁK J. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. *Bulletin advokacie*. 2022, roč. 22, č. 1-2, s. 37-46. ISSN 1210-6348.
9. PROVAZNÍK, J. Odklony v českém trestním řízení - úvahy před možnou rekodifikací. In: *Trestněprávní revue*, 2016, roč. 15, č. 4, s. 79-85. ISSN 1213-5313.
10. ŠČERBA, F. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 33-36. ISSN 1213-5313.
11. ŠČERBA, F. *Využitelnost dohody o vině a trestu a prohlášení viny v jednotlivých stádiích trestního řízení*. Acta Universitatis Carolinae Iuridica. Praha: Karlova Univerzita, 2023, s. 115-129. ISSN 0323-0619.
12. ŠELLENG, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, roč. 29, č. 9, s. 29-35. ISSN 1210-6348.
13. ŠKVAIN, P. Dohoda o vině a trestu nejen z pohledu aplikační praxe státního zastupitelství, In: KALVODOVÁ, V. FRYŠTÁK, M. PROVAZNÍK, J. *Trestní právo (stále) v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 473-482. ISBN 978-80-210-8921-1.
14. VANTUCH, P. K dohodě o vině a trestu mezi obžalovaným a státním zástupcem po přednesení obžaloby. *Bulletin advokacie*, 2021. roč. 28, č. 4, s. 26-30. ISSN 1210-6348.

15. VANTUCH, P. Nesporné skutečnosti z pohledu rovnosti stran v řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2023, č. 6, s. 22-27. ISSN 1210-6348.
16. VANTUCH, P. Trestní příkaz, podmínky pro jeho vydání a možnosti obhajoby. *Trestní právo*, 2013, roč. 17, č. 7-8, s. 4-13. ISSN 1211-2860.
17. ZŮBEK, J. Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*, 2015, č. 1, s. 1-6. ISSN 1213-5313.
18. ŽATECKÁ, E. HRUŠKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. In: *Dny práva 2012 - sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 1601-1610. ISBN 978-80-210-6319-8.

Internetové zdroje

1. J. Musil: Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení [online], [cit. 2024-01-20], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dohody-o-vine-a-trestu-jako-forma-konsenzualniho-trestniho-rizeni.aspx>.
2. Memorandum o součinnosti, Praha 2018, Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>.
3. Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu řízení [online], sp. zn. 1 SL 111/2022, ze dne 27. 1. 2023. In: Nejvyšší státní zastupitelství. [cit. 2024-03-1] Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>.
4. Statistika ministerstva spravedlnosti. Statistika a výkaznictví [online]. justice.cz. [cit. 2024-03-08], Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html>.
5. ŠÁMAL, P. Odklony v justiční praxi [online], [cit. 2024-03-03], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/odklony-v-justicni-praxi>.

Právní předpisy

1. Důvodová zpráva k parlamentnímu návrhu zákona č. 193/2012 Sb., sněmovní tisk č. 510/0
2. Důvodová zpráva k parlamentnímu návrhu zákona novely trestního řádu, sněmovní tisk č. 466/0, Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161041>.
3. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

5. Zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
6. Zákon č. 218/2003 Sb., soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.8.2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001.
2. Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 8. 2003, sp. zn. 10 To 336/2003.
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.11.2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.
4. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 4 To 383/2005.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2014, sp. zn. 5 Tz 50/2014.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.11.2014, sp. zn. 5 Tz 44/2014.
7. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021.
8. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2021, sp. zn. 11 Tdo 582/2021.
9. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2021, sp. zn. 11 Tdo 582/2021.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.8.2021, sp. zn. 5 Tdo 888/2021.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2022, sp. zn. 5 Tdo 329/2022.
12. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.8.2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022.
13. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.3.2023, sp. zn. 11 Tdo 149/2023.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Aplikace odklonů v letech 2014 až 2019.....	56
Tabulka č. 2: Aplikace odklonů v letech 2020 až 2023.....	57
Tabulka č. 3: Dohoda o vině a trestu v letech 2012 až 2023.....	61

Seznam grafů

Graf č. 1 - Aplikace dohody o vině a trestu v čase.....	62
---	----